

USTAWA
z dnia 16 marca 2001 r.
o Biurze Ochrony Rządu

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Tworzy się Biuro Ochrony Rządu jako jednolitą, umundurowaną, uzbrojoną formację, zwaną dalej „BOR”, wykonującą zadania z zakresu ochrony osób, obiektów i urzędzeń.
2. Nazwa Biuro Ochrony Rządu i jej skrót BOR przysługuje wyłącznie formacji, o której mowa w ust. 1.

Art. 2.

1. Do zadań BOR, z zastrzeżeniem ust. 2, należy ochrona:
 - 1) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, wiceprezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych;
 - 2) innych osób ze względu na dobro państwa;
 - 3) byłych prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1996 r. o uposażeniu byłego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 75, poz. 356 oraz z 1998 r. Nr 160, poz. 1065);
 - 4) delegacji państw obcych przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 5) polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych oraz przedstawicielstw przy organizacjach międzynarodowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 6) obiektów i urzędzeń o szczególnym znaczeniu oraz zapewnienie ich funkcjonowania;
 - 7) prowadzenie rozpoznania pirotechniczno-radiologicznego obiektów Sejmu i Senatu;
 - 8) obiektów służących Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Rady Ministrów, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, podejmuje decyzję o objęciu ochroną osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

Opracowano na podstawie: tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712, Nr 210, poz. 2135, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2008 r. Nr 66, poz. 402, z 2009 r. Nr 22, poz. 120, Nr 85, poz. 716, z 2010 r. Nr 127, poz. 857, Nr 182, poz. 1228, Nr 238, poz. 1578, z 2011 r. Nr 117, poz. 677, z 2012 r. poz. 664, z 2013 r. poz. 444, 628, 675, 1270, 1351.

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, podejmuje decyzję o zakresie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 1–4 i 6–8.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, podejmuje decyzję o prowadzeniu rozpoznania pirotechniczno-radiologicznego obiektów, o których mowa w ust. 1 pkt 7, na wniosek lub po porozumieniu z Szefem Kancelarii Sejmu i Szefem Kancelarii Senatu.
5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, określi, w drodze rozporządzenia, zakres, warunki i tryb wykonywania zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 5, przez funkcjonariuszy BOR, uwzględniając w szczególności:
 - 1) tryb kierowania funkcjonariuszy BOR do wykonywania zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 5, oraz odwoływania ich z tych zadań;
 - 2) wymogi, jakie powinni spełniać funkcjonariusze BOR wykonujący zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 5;
 - 3) należności i świadczenia związane z wykonywaniem przez funkcjonariuszy BOR zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 5.

Art. 3.

Organy administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz państwowe i inne jednostki organizacyjne zapewniają BOR niezbędne warunki do wykonywania zadań określonych w ustawie.

Art. 4.

Dzień 12 czerwca ustanawia się świętem BOR.

Art. 5.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w drodze zarządzenia, nadaje BOR sztandar oraz określa jego wzór.

Rozdział 2

Organizacja BOR

Art. 6.

1. Szef BOR podlega ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
2. Szef BOR jest przełożonym funkcjonariuszy BOR, zwanych dalej „funkcjonariuszami”, oraz pracowników zatrudnionych w BOR.
3. Szefa BOR powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
4. Zastępców Szefa BOR, na wniosek Szefa BOR, powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.

5. W razie opróżnienia stanowiska Szefa BOR, minister właściwy do spraw wewnętrznych, do czasu powołania nowego szefa, powierza pełnienie obowiązków Szefa BOR jednemu z jego zastępców, na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.
6. W razie czasowej niemożności sprawowania funkcji przez Szefa BOR, minister właściwy do spraw wewnętrznych, do czasu ustania przeszkody w sprawowaniu tej funkcji przez dotychczasowego szefa, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy, powierza pełnienie obowiązków Szefa BOR jednemu z jego zastępców.

Art. 7.

Szef BOR kieruje BOR i zapewnia sprawne oraz efektywne wykonywanie jego zadań, w szczególności poprzez:

- 1) organizowanie ochrony;
- 2) prowadzenie polityki kadrowej;
- 3) określanie oraz wykonywanie programu szkolenia funkcjonariuszy i doskonalenia zawodowego pracowników, a także zapewnianie im właściwych warunków i trybu szkolenia;
- 4) współdziałanie z centralnymi organami administracji rządowej podległymi ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, jednostkami organizacyjnymi podporządkowanymi, podległymi oraz nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub Ministra Obrony Narodowej oraz innymi organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego w zakresie zadań realizowanych przez BOR i te organy.

Art. 7a.

1. Szef BOR, w celu realizacji zadań BOR, określonych w art. 2 ust. 1, może zarządzić o zastosowaniu urządzeń uniemożliwiających telekomunikację na określonym obszarze, przez czas niezbędny do wykonywania czynności przez BOR, z uwzględnieniem konieczności minimalizacji skutków braku możliwości korzystania z usług telekomunikacyjnych.
2. O zastosowaniu urządzeń, o których mowa w ust. 1, Szef BOR niezwłocznie informuje Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Art. 8.

1. Szef BOR wykonuje zadania bezpośrednio oraz przy pomocy swoich zastępców i szefów komórek organizacyjnych.
2. Szefa BOR w czasie jego nieobecności zastępuje wyznaczony przez niego jeden z jego zastępców.
3. Szef BOR może upoważnić swoich zastępców, a także innych funkcjonariuszy, do podejmowania decyzji w określonych sprawach.
4. Zastępcy Szefa BOR oraz szefowie komórek organizacyjnych wykonują zadania zgodnie z zakresami zadań określonymi przez Szefa BOR.

Art. 9.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze zarządzenia, przy uwzględnieniu zasad ochrony informacji niejawnych, szczegółową strukturę organizacyjną BOR.

Art. 10.

Wydatki związane z funkcjonowaniem BOR są pokrywane z budżetu państwa w części dotyczącej urzędu ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Rozdział 3**Formy działania i zakres uprawnień BOR****Art. 11.**

W celu zapewnienia ochrony, o której mowa w art. 2 ust. 1, BOR w szczególności:

- 1) planuje zabezpieczenie osób, obiektów i urzędów;
- 2) rozpoznaje i analizuje potencjalne zagrożenia;
- 3) zapobiega powstawaniu zagrożeń;
- 4) koordynuje realizację działań ochronnych;
- 5) wykonuje bezpośrednią ochronę;
- 6) zabezpiecza obiekty i urządzenia;
- 7) doskonali metody pracy.

Art. 12.

1. W zakresie swoich zadań BOR wykonuje czynności administracyjno-porządkowe oraz podejmuje działania profilaktyczne.
2. Funkcjonariusz w toku wykonywania czynności służbowych jest obowiązany do respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.
3. BOR w zakresie koniecznym do wykonywania zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1, korzysta z pomocy i informacji uzyskanych w szczególności przez: Policję, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Straż Graniczną, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego oraz Żandarmerię Wojskową.
4. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, warunki i tryb przekazywania BOR informacji uzyskanych przez podmioty, o których mowa w ust. 3, z uwzględnieniem:
 - 1) sytuacji, w których informacje są przekazywane;
 - 2) przypadków nieprzekazania informacji lub ograniczenia ich zakresu;
 - 3) sposobu udokumentowania tych informacji oraz
 - 4) podmiotów upoważnionych do ich przekazywania.

Art. 13.

1. Funkcjonariusz, wykonując zadania, o których mowa w art. 2 ust. 1, ma prawo:

- 1) wydawać polecenia osobom, których zachowanie może stworzyć zagrożenie dla bezpieczeństwa osób, obiektów i urzędzeń podlegających ochronie BOR, a w szczególności wydawać polecenia:
 - a) opuszczenia przez osoby miejsca, w którym przebywanie może stanowić zagrożenie dla realizacji zadania,
 - b) zatrzymania pojazdu,
 - c) usunięcia pojazdu z miejsca postoju;
 - 2) legitymować osoby w celu ustalenia ich tożsamości;
 - 3) zatrzymywać osoby stwarzające w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz dla mienia, a także osoby w sposób rażąco naruszające porządek publiczny;
 - 4) dokonywać kontroli osobistej, a także przeglądać zawartość bagaży i sprawdzać ładunki i pomieszczenia, w sytuacjach, jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa ochraniających osób, obiektów i urzędzeń;
 - 5) żądać niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz jednostek gospodarczych prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej; wymienione instytucje, organy i jednostki są obowiązane, w zakresie swojego działania, do udzielenia tej pomocy;
 - 6) zwracać się o niezbędną pomoc do innych jednostek gospodarczych i organizacji społecznych, jak również zwracać się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy.
2. Osobie zatrzymanej na podstawie ust. 1 pkt 3 przysługują uprawnienia przewidziane w Kodeksie postępowania karnego.
 3. Zatrzymanie osoby może nastąpić tylko wówczas, gdy czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4, okazały się nieskuteczne.
 4. Osobę zatrzymaną należy niezwłocznie poddać, w przypadku uzasadnionej potrzeby lub na prośbę tej osoby, badaniu lekarskiemu lub udzielić jej pierwszej pomocy medycznej.
 5. Czynności, o których mowa w ust. 1, powinny być wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostają podjęte.
 6. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb wykonywania czynności, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem uprawnień osób, wobec których czynności te są podejmowane.
 7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania badań lekarskich, o których mowa w ust. 4, w sposób zapewniający ochronę zdrowia osoby zatrzymanej. Rozporządzenie powinno określić w szczególności osoby właściwe do przeprowadzenia badań, przypadki użycia specjalnego środka transportu oraz sposób dokumentowania przypadków uniemożliwienia przeprowadzenia badania.

Art. 14.

1. W przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1–6 i 9–13 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. poz. 628),

funkcjonariusz może użyć środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 5, 7, 9, 11, pkt 12 lit. a, c i d, pkt 13, 17 i 18 tej ustawy, lub wykorzystać te środki.

2. W przypadkach, o których mowa w art. 45 pkt 1 lit. a–c i e, pkt 2 i pkt 3 lit. a oraz w art. 47 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 3, 5 i 6 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, funkcjonariusz może użyć broni palnej lub ją wykorzystać.
3. Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz dokumentowanie tego użycia i wykorzystania odbywa się na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Art. 15. (uchylony).

Art. 16.

BOR w zakresie działań, o których mowa w art. 12 ust. 1:

- 1) zapobiega popełnianiu przestępstw przeciwko osobom ochranianym;
- 2) ujawnia osoby i zdarzenia oraz rozpoznaje miejsca i zjawiska mogące mieć związek z zagrożeniem osób ochranianych oraz bezpieczeństwa obiektów i urządzeń objętych ochroną;
- 3) współdziała z Policją, Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencją Wywiadu, Służbą Kontrwywiadu Wojskowego, Służbą Wywiadu Wojskowego, Żandarmerią Wojskową, Strażą Graniczną oraz Państwową Strażą Pożarną w zakresie uzyskiwania informacji o zagrożeniach dla osób lub obiektów i urządzeń chronionych,
- 4) utrzymuje kontakty z osobami, które mogłyby udzielić mu pomocy.

Art. 17.

1. BOR prowadzi działania, o których mowa w art. 12 ust. 1, poprzez:

- 1) gromadzenie i przetwarzanie informacji mogących wpłynąć na realizację zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1;
 - 2) planowanie i systematyczne sprawdzanie obiektów i urządzeń objętych ochroną, w celu zapewnienia bezpiecznej realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1;
 - 3) korzystanie z informacji i danych, przechowywanych w zbiorach ewidencji kryminalnej i zbiorach archiwalnych, dla wyeliminowania potencjalnego zagrożenia dla osób, obiektów i urządzeń ochranianych.
2. Przetwarzanie danych osobowych BOR może prowadzić bez wiedzy i zgody osoby, której one dotyczą, o ile służy to realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1.
3. Dane osobowe, o których mowa w ust. 2, przechowuje się przez okres niezbędny do wykonywania ustawowych zadań przez BOR. Weryfikacji tych danych dokonuje się co 5 lat od dnia ich uzyskania.
4. Zbiory danych osobowych, uzyskanych w trybie art. 16 pkt 3, nie podlegają rejestracji.

Art. 18.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze zarządzenia, szczegółowy zakres i formy wykonywania działań, o których mowa w art. 17.

Art. 19.

1. BOR przy wykonywaniu swoich zadań w szczególnie uzasadnionych przypadkach może korzystać z pomocy osób niebędących funkcjonariuszami. Zabronione jest ujawnianie danych o osobach udzielających pomocy BOR.
2. Dane o osobach, o których mowa w ust. 1, mogą być ujawnione na żądanie prokuratora, w razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez te osoby przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego w związku z podejmowaniem działań, o których mowa w art. 12 ust. 1. Ujawnienie tych danych następuje w trybie określonym w art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra (Dz. U. Nr 106, poz. 491, z 1997 r. Nr 70, poz. 443 i Nr 141, poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 131, poz. 860).
3. Za udzielenie pomocy, o której mowa w ust. 1, osobom niebędącym funkcjonariuszami może być przyznane jednorazowe wynagrodzenie wypłacane ze środków znajdujących się w dyspozycji BOR.
4. Do wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 3, stosuje się odpowiednio art. 30 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.¹⁾).
5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe zasady wydatkowania i kontroli środków, o których mowa w ust. 3. Zarządzenie nie podlega ogłoszeniu.

Rozdział 4
Służba w BOR**Art. 20.**

1. Służbę w BOR może pełnić osoba posiadająca obywatelstwo polskie, nieposzlakowaną opinię, niekarana za popełnienie przestępstwa, korzystająca z pełni praw publicznych, posiadająca co najmniej średnie wykształcenie, z zastrzeżeniem

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 715, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1608, Nr 202, poz. 1956, Nr 222, poz. 2201, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535, Nr 93, poz. 894, Nr 99, poz. 1001, Nr 109, poz. 1163, Nr 116, poz. 1203, 1205 i 1207, Nr 120, poz. 1252 i Nr 123, poz. 1291.

- ust. 2, oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacji uzbrojonej i gotowa podporządkować się dyscyplinie służbowej.
2. Szef BOR może wyrazić zgodę na pełnienie służby kandydackiej w BOR przez kandydata, który nie posiada wykształcenia średniego, jeżeli w toku postępowania kwalifikacyjnego stwierdzono, że kandydat wykazuje szczególne predyspozycje do tej służby.
 3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego do służby przygotowawczej oraz do służby kandydackiej, w sposób zapewniający spełnienie wymogów, o których mowa w ust. 1 i 2, z uwzględnieniem postępowania z osobami nieposiadającymi wykształcenia średniego oraz predyspozycji tych osób do służby, a także odrębności trybów tych postępowań.

Art. 21.

1. O zdolności fizycznej i psychicznej do służby w BOR orzekają komisje lekarskie podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Przy określaniu zdolności fizycznej i psychicznej osoby podlegającej kwalifikacji wojskowej do służby kandydackiej w BOR orzeczenia komisji lekarskich podległych Ministrowi Obrony Narodowej są równoznaczne z orzeczeniami komisji lekarskich podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób dokonywania oceny zdolności fizycznej i psychicznej do służby, a także tryb orzekania o tej zdolności oraz właściwość i tryb postępowania komisji lekarskich podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, zapewniające prawidłowe ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej do służby oraz możliwość odwołania się od orzeczeń komisji lekarskich.

Art. 22.

Przed podjęciem służby funkcjonariusz składa ślubowanie według następującej roty:

„Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu ślubuję służyć wiernie Narodowi Polskiemu, mając zawsze na względzie interes Państwa Polskiego, nawet z narażeniem własnego życia.

Ślubuję przestrzegać Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i obowiązującego porządku prawnego oraz ofiarnie i sumiennie wykonywać powierzone mi obowiązki, przestrzegać dyscypliny służbowej, wykonywać polecenia przełożonych, dochować tajemnic związanych ze służbą, strzec dobrego imienia służby, honoru i godności.”. Funkcjonariusz składający ślubowanie, po jego zakończeniu, może dodać wyrazy „Tak mi dopomóż Bóg.”.

Art. 23.

1. Stosunek służbowy funkcjonariusza powstaje w drodze mianowania na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby.
2. Początek służby liczy się od dnia określonego w rozkazie personalnym o mianowaniu funkcjonariusza.

3. Mianowanie może nastąpić po odbyciu zasadniczej służby wojskowej albo po przeniesieniu do rezerwy.
4. Warunku, o którym mowa w ust. 3, nie stosuje się do funkcjonariusza – kobiety w służbie przygotowawczej oraz absolwentów szkół wyższych.
- 4a. Mianowanie może nastąpić po uzyskaniu poświadczenia bezpieczeństwa upoważniającego do dostępu do informacji niejawnych, wymaganego na określonym stanowisku służbowym.
5. Funkcjonariuszowi wydaje się legitymację służbową i identyfikator służbowy BOR.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje i wzory legitymacji służbowych funkcjonariusza oraz organy właściwe do ich wydawania i dokonywania wpisów, z uwzględnieniem informacji w nich zawartych oraz postępowania w przypadku utraty lub odnalezienia legitymacji.

Art. 24.

1. Osobę zgłaszającą się do podjęcia służby w BOR mianuje się funkcjonariuszem w służbie przygotowawczej na okres 3 lat.
2. Po upływie okresu służby przygotowawczej i uzyskaniu pozytywnej opinii służbowej funkcjonariusza mianuje się na stałe.
3. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi kwalifikacjami funkcjonariusza, Szef BOR może skrócić okres służby przygotowawczej funkcjonariusza albo zwolnić go od odbywania tej służby.
4. Szef BOR może przedłużyć okres służby przygotowawczej o okres przerwy w wykonywaniu przez funkcjonariusza obowiązków służbowych w przypadku przerwy trwającej ponad 3 miesiące.

Art. 25.

1. Do mianowania funkcjonariusza na stanowisko służbowe, przenoszenia oraz zwalniania z tych stanowisk właściwy jest Szef BOR.
2. Od decyzji Szefa BOR służy odwołanie do ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 25a.

Funkcjonariusza zwalnia się ze stanowiska służbowego i przenosi do dyspozycji Szefa BOR w przypadku odmowy wydania mu poświadczenia bezpieczeństwa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228).

Art. 26.

1. Funkcjonariusz w służbie stałej, zwolniony z dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego, może być przeniesiony do dyspozycji Szefa BOR, jeżeli przewiduje się mianowanie go na inne stanowisko służbowe lub zwolnienie ze służby.
2. Właściwym do przeniesienia funkcjonariusza do dyspozycji jest:

- 1) minister właściwy do spraw wewnętrznych w stosunku do Szefa BOR i jego zastępców;
- 2) Szef BOR w stosunku do pozostałych funkcjonariuszy.
3. Okres pozostawania funkcjonariusza w dyspozycji nie może być dłuższy niż dwanaście miesięcy.
4. (uchylony).

Art. 27.

1. Czas pełnienia służby przez funkcjonariusza jest określony wymiarem jego obowiązków, z uwzględnieniem prawa do wypoczynku.
2. Czas pełnienia służby przez funkcjonariusza wynosi 40 godzin tygodniowo w przyjętym okresie rozliczeniowym, nieprzekraczającym 6 miesięcy.
3. W zamian za czas służby przekraczający normę określoną w ust. 2 funkcjonariuszowi przysługuje czas wolny od służby w tym samym wymiarze.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, rozkład czasu służby, tryb udzielania czasu wolnego w zamian za służbę w wymiarze przekraczającym 40 godzin tygodniowo, uwzględniając organizację służby, sposób pełnienia dyżurów domowych, właściwość przełożonych do określania harmonogramu służby, okoliczności uzasadniające przedłużenie czasu służby, jak również niezbędny czas na wypoczynek funkcjonariusza po służbie oraz sposób prowadzenia ewidencji czasu służby.

Art. 28.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wymagania w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinien odpowiadać funkcjonariusz na stanowisku szefa komórki organizacyjnej lub innym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem sposobu ustalania kwalifikacji zawodowych i zaliczania ich do poszczególnych grup i specjalności oraz przypadków, w których wymagania te mogą być obniżone.

Art. 29.

1. Funkcjonariusz podlega corocznemu opiniowaniu służbowemu.
2. Przełożony funkcjonariusza może wydać opinię służbową o funkcjonariuszu także w innym terminie niż określony w ust. 1, jednakże nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od wydania poprzedniej opinii.
3. W wydanej opinii służbowej przełożony zamieszcza ogólną ocenę o opiniowanym funkcjonariuszu wyrażoną w skali od 1 do 6 (niedostateczna, mierna, dostateczna, dobra, bardzo dobra, wzorowa).
4. Przełożony jest obowiązany zapoznać funkcjonariusza z wydaną o nim opinią służbową w ciągu 30 dni od dnia jej sporządzenia.
5. W przypadku gdy niemożliwe jest zapoznanie funkcjonariusza z opinią służbową w terminie, o którym mowa w ust. 4, termin ten biegnie od dnia ustania przeszkody.

6. Funkcjonariuszowi przysługuje prawo wniesienia odwołania od wydanej o nim opinii służbowej do wyższego przełożonego w terminie 14 dni od dnia zapoznania się z opinią.
7. Od opinii wydanej przez Szefa BOR przysługuje funkcjonariuszowi odwołanie do ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
8. Opinia służbowa wydana wskutek odwołania, w trybie określonym w ust. 6 i 7, jest ostateczna.
9. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb opiniowania służbowego funkcjonariuszy, zapoznania się ich z opinią służbową oraz przypadki, w których zapoznanie się nie jest możliwe w terminie, o którym mowa w ust. 4, a także tryb wnoszenia i rozpatrywania odwołań od opinii służbowych.

Art. 29a.

1. Funkcjonariusz jest obowiązany utrzymywać sprawność fizyczną zapewniającą wykonywanie przez niego zadań służbowych, w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach z wychowania fizycznego oraz zajęciach sportowych.
2. Sprawność fizyczną, o której mowa w ust. 1, ocenia się na podstawie wyników testu sprawności fizycznej funkcjonariuszy.
3. Szef BOR określi, w drodze zarządzenia, zakres, szczegółowe warunki i tryb przeprowadzania oraz szczegółowy sposób oceniania testu sprawności fizycznej funkcjonariuszy, uwzględniając charakter służby w BOR.
4. Szef BOR może określić, w drodze zarządzenia, zadania z zakresu wychowania fizycznego realizowane w BOR oraz formy organizacyjne wychowania fizycznego i sposób ich finansowania, uwzględniając charakter służby w BOR.
5. Szef BOR może określić, w drodze zarządzenia, wymagania wobec osób prowadzących zajęcia, mając na celu utrzymanie sprawności fizycznej funkcjonariuszy zapewniającej wykonywanie przez nich zadań służbowych, uwzględniając charakter służby w BOR.

Art. 30.

1. Funkcjonariusz może być oddelegowany do pełnienia służby w innej miejscowości na okres do 12 miesięcy, z urzędu lub na własną prośbę. Za zgodą funkcjonariusza okres oddelegowania może zostać przedłużony.
2. W sprawach oddelegowania funkcjonariusza właściwy jest Szef BOR.

Art. 30a.

1. Do funkcjonariuszy stosuje się przepisy Kodeksu pracy, z wyjątkiem art. 186⁷, dotyczące uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.
2. Jeżeli oboje rodzice są funkcjonariuszami z uprawnień może korzystać tylko jedno z nich.

Art. 30b.

Jeżeli zachodzi konieczność zastępstwa funkcjonariusza w czasie jego nieobecności w służbie w związku z przebywaniem na urlopie macierzyńskim, dodatkowym urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowym urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim lub urlopie wychowawczym, można w tym celu zatrudnić pracownika na podstawie umowy o pracę na czas określony, obejmujący czas tej nieobecności.

Art. 31.

1. Funkcjonariuszowi można powierzyć pełnienie obowiązków służbowych na innym stanowisku na czas nieprzekraczający 12 miesięcy. W takim przypadku uposażenie funkcjonariusza nie może być obniżone.
2. Szef BOR może oddelegować funkcjonariusza, za jego zgodą, do pełnienia zadań służbowych poza BOR w urzędach obsługujących organy administracji rządowej. W takim przypadku Szef BOR przyznaje uposażenie oraz inne świadczenia przysługujące w czasie oddelegowania.
3. W przypadku oddelegowania do wykonywania zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5, funkcjonariusz zachowuje uprawnienia przysługujące mu na ostatnio zajmowanym stanowisku, z uwzględnieniem zaistniałych zmian mających wpływ na dotychczas nabyte uprawnienia. Po powrocie do kraju funkcjonariusz powraca na to samo lub równorzędne stanowisko.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb oddelegowania, o którym mowa w ust. 2, z uwzględnieniem danych zawartych w rozkazie personalnym o oddelegowaniu oraz instytucji właściwych do wypłacania uposażeń i innych należności pieniężnych oddelegowanemu funkcjonariuszowi.

Art. 32.

1. Funkcjonariusza przenosi się na niższe stanowisko służbowe w przypadku wymierzenia kary dyscyplinarnej wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe.
2. Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe w przypadku:
 - 1) orzeczenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do pełnienia służby na zajmowanym stanowisku, jeżeli nie ma możliwości mianowania go na stanowisko równorzędne;
 - 2) otrzymania miernej ogólnej oceny w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej;
 - 3) otrzymania miernych ogólnych ocen w dwóch kolejnych opiniach służbowych w okresie służby stałej;
 - 4) likwidacji zajmowanego przez niego stanowiska służbowego, jeżeli nie ma możliwości mianowania go na inne równorzędne stanowisko.
3. Funkcjonariusza można przenieść na niższe stanowisko służbowe również na jego prośbę.
4. Funkcjonariusz, który nie wyraził zgody na przeniesienie na niższe stanowisko z przyczyn, o których mowa w ust. 2, może być zwolniony ze służby.

Art. 33.

1. Funkcjonariusza zawiesza się w czynnościach służbowych w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego, na czas nie dłuższy niż 3 miesiące.
2. Funkcjonariusza można zawiesić w czynnościach służbowych w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego o przestępstwo nieumyślne ścigane z oskarżenia publicznego oraz postępowania dyscyplinarnego, jeżeli jest to celowe z uwagi na dobro postępowania lub dobro służby, na czas nie dłuższy niż 3 miesiące.
3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia w czynnościach służbowych można przedłużyć do czasu ukończenia postępowania karnego.
4. Funkcjonariusza zawiesza w czynnościach służbowych szef BOR. Od decyzji o zawieszeniu przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw wewnętrznych w terminie 7 dni od dnia doręczenia. Złożenie odwołania nie wstrzymuje decyzji o zawieszeniu.
5. Funkcjonariusza zawieszono w czynnościach służbowych odsuwa się od pełnienia obowiązków służbowych oraz odbiera się mu legitymację służbową, broń służbową i identyfikator służbowy BOR.

Art. 34.

Funkcjonariusz może być skierowany z urzędu lub na własną prośbę do komisji lekarskiej podległej ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, w celu określenia stanu zdrowia oraz ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do służby, jak również związku poszczególnych schorzeń ze służbą.

Art. 35.

1. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w przypadku:
 - 1) orzeczenia trwałej niezdolności do służby przez komisję lekarską;
 - 2) otrzymania niedostatecznej ogólnej oceny w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej;
 - 3) otrzymania niedostatecznych ocen w dwóch kolejnych opiniach służbowych w okresie służby stałej;
 - 4) wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby;
 - 5) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;
 - 6) utraty obywatelstwa polskiego lub nabycia obywatelstwa innego państwa;
 - 7) osiągnięcia wieku:
 - a) przez podoficera, chorążego i oficera młodszego – 55 lat,
 - b) przez oficera starszego – 58 lat,
 - c) przez generała – 60 lat;
 - 8) prawomocnej odmowy wydania poświadczenia bezpieczeństwa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych;

- 9) z dniem zakończenia dwunastomiesięcznego okresu pozostawania w dyspozycji.
2. Funkcjonariusza można zwolnić ze służby w przypadku:
- 1) otrzymania niedostatecznej ogólnej oceny w opinii służbowej w okresie służby stałej;
 - 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo inne niż określone w ust. 1 pkt 5;
 - 3) powołania do innej służby państwowej, a także objęcia funkcji z wyboru w organach samorządu terytorialnego lub stowarzyszeniach;
 - 4) nabycia prawa do emerytury z tytułu osiągnięcia 30 lat wysługi emerytalnej;
 - 5) likwidacji komórki organizacyjnej, w której funkcjonariusz pełni służbę, lub zmniejszenia jej stanu etatowego, jeżeli przeniesienie funkcjonariusza do innej komórki lub na inne stanowisko nie jest możliwe.
3. Funkcjonariusza zwalnia się ze służby w terminie 3 miesięcy od dnia pisemnego zgłoszenia przez niego wystąpienia ze służby.
4. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 5, zwolnienie następuje po upływie 9 miesięcy, a w przypadku służby przygotowawczej – po upływie 3 miesięcy od dnia podjęcia decyzji o likwidacji komórki organizacyjnej lub zmniejszenia stanu etatowego.
5. Terminy, o których mowa w ust. 3 i 4, mogą być skracane za zgodą stron.

Art. 36.

1. W przypadku uchylenia prawomocnego wyroku skazującego lub prawomocnego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego i wydania orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego albo w razie uchylenia kary dyscyplinarnej wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, obniżenia stopnia lub kary wydalenia ze służby, ulegają uchyleniu skutki, jakie wynikły dla funkcjonariusza w związku z wyznaczeniem na niższe stanowisko lub obniżeniem stopnia. O uchyleniu innych skutków decyzję podejmuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.
2. W przypadku uchylenia prawomocnego wyroku skazującego lub prawomocnego postanowienia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego albo wydania prawomocnego wyroku uniewinniającego, ulegają uchyleniu wszystkie skutki, jakie wynikły dla funkcjonariusza w postępowaniu dyscyplinarnym, przeprowadzonym w związku z orzeczeniem sądu lub postanowieniem prokuratora.
3. W przypadku gdy podstawę orzeczenia kary dyscyplinarnej stanowiły inne przewinienia niż określone w ust. 2, decyzję o uchyleniu skutków, jakie wynikły dla funkcjonariusza w wyniku postępowania dyscyplinarnego, podejmuje minister właściwy do spraw wewnętrznych. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
4. Jeżeli zwolniony funkcjonariusz, w ciągu 14 dni od zajścia okoliczności uzasadniających przywrócenie do służby, zgłosi gotowość jej podjęcia, Szef BOR przywróci go na poprzednie stanowisko lub mianuje na równorzędne, o ile to będzie możliwe.

Art. 37.

1. Zwolnienie funkcjonariusza ze służby nie może nastąpić przed upływem 12 miesięcy od dnia zaprzestania wykonywania obowiązków służbowych z powodu choroby, chyba że funkcjonariusz zgłosi pisemnie wystąpienie ze służby.
2. Zwolnienie funkcjonariusza ze służby na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 4 i 5 oraz ust. 2 pkt 2 nie może nastąpić przed upływem 3 miesięcy od dnia zaprzestania służby z powodu choroby, chyba że funkcjonariusz zgłosi pisemnie wystąpienie ze służby.

Art. 38.

1. Funkcjonariusza nie można zwolnić ze służby w okresie ciąży, w czasie urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego, urlopu rodzicielskiego lub urlopu wychowawczego, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 35 ust. 1 pkt 4, 5 i 8 oraz ust. 2 pkt 2, 3 i 5.
2. W razie zwolnienia funkcjonariusza ze służby na podstawie art. 35 ust. 2 pkt 5 w okresie ciąży, w czasie urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego lub urlopu rodzicielskiego przysługuje mu uposażenie do końca okresu ciąży oraz trwania wymienionego urlopu.
3. Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby na podstawie art. 35 ust. 2 pkt 5 w czasie urlopu wychowawczego, przysługują do końca okresu, na który ten urlop został udzielony:
 - 1) świadczenie pieniężne, wypłacane na zasadach obowiązujących przy wypłacie dodatku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
 - 2) inne uprawnienia przewidziane dla pracowników zwalnianych z pracy w czasie urlopu wychowawczego z przyczyn nie dotyczących pracowników.

Art. 39.

Funkcjonariusza zwalnia ze służby:

- 1) oficera – minister właściwy do spraw wewnętrznych;
- 2) chorążego, podoficera i szeregowego – Szef BOR.

Art. 40.

1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby otrzymuje niezwłocznie świadectwo służby oraz, na swój wniosek, opinię służbową.
2. Funkcjonariusz może żądać sprostowania świadectwa służby oraz odwołać się do wyższego przełożonego od opinii służbowej w terminie 7 dni od dnia otrzymania opinii. Od opinii Szefa BOR służy odwołanie do ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe dane, które należy podać w świadectwie służby oraz w opinii służ-

bowej, z uwzględnieniem sposobu wydawania i prostowania świadectw służby oraz odwoływania się od opinii służbowej.

Rozdział 5

Korpusy i stopnie funkcjonariuszy

Art. 41.

W BOR obowiązują następujące korpusy i stopnie służbowe:

- 1) korpus szeregowych:
 - a) szeregowy,
 - b) starszy szeregowy;
- 2) korpus podoficerów:
 - a) kapral,
 - b) plutonowy,
 - c) sierżant,
 - d) starszy sierżant;
- 3) korpus chorążych:
 - a) młodszy chorąży,
 - b) chorąży,
 - c) starszy chorąży;
- 4) korpus oficerów:
 - a) podporucznik,
 - b) porucznik,
 - c) kapitan,
 - d) major,
 - e) podpułkownik,
 - f) pułkownik,
 - g) generał brygady,
 - h) generał dywizji.

Art. 42.

1. Na stopień szeregowego mianuje się funkcjonariusza z dniem mianowania na stanowisko służbowe.
2. Na stopnie szeregowych oraz na stopnie podoficerskie i stopnie chorążych mianuje Szef BOR lub upoważnieni przez niego szefowie komórek organizacyjnych.

Art. 43.

Na pierwszy stopień oficerski oraz stopnie generalskie mianuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Na pozostałe stopnie oficerskie mianuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Art. 44.

1. Mianowanie na stopnie podoficerskie lub na stopnie chorążych jest uzależnione od opinii służbowej i zajmowanego stanowiska służbowego, a ponadto na pierwszy stopień:
 - 1) podoficera – od zdania egzaminu podoficerskiego;
 - 2) chorążego – od zdania egzaminu na stopień chorążego.
2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można mianować na pierwszy stopień podoficerski lub na pierwszy stopień chorążego funkcjonariusza, który nie spełnia warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lub 2.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb przeprowadzania egzaminów, o których mowa w ust. 1, w sposób zapewniający poziom niezbędny do wykonywania obowiązków przez funkcjonariuszy, z uwzględnieniem rodzajów egzaminów, sposobu ich przeprowadzania, wyników oraz dokumentowania egzaminów.

Art. 45.

Na pierwszy stopień oficerski może być mianowany funkcjonariusz, który posiada wykształcenie wyższe i odbył przeszkolenie specjalistyczne zakończone zdaniem egzaminu oficerskiego przed komisją powołaną przez Szefa BOR.

Art. 46.

1. Mianowanie na kolejny wyższy stopień następuje stosownie do zajmowanego stanowiska służbowego, posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz w zależności od opinii służbowej.
2. Mianowanie na stopień nie może jednak nastąpić wcześniej niż po odślużeniu w stopniu:

1) kaprała	– 2 lat;
2) plutonowego	– 3 lat;
3) sierżanta	– 4 lat;
4) młodszego chorążego	– 3 lat;
5) chorążego	– 4 lat;
6) podporucznika	– 3 lat;
7) porucznika	– 3 lat;
8) kapitana	– 5 lat;
9) majora	– 5 lat;
10) podpułkownika	– 4 lat.
3. Mianowanie na kolejne wyższe stopnie odbywa się z okazji święta BOR; w wyjątkowych przypadkach mianowanie może nastąpić w innym terminie.

Art. 47.

1. W przypadkach zasługujących na szczególne wyróżnienie funkcjonariusza posiadającego wzorową opinię służbową oraz szczególne kwalifikacje zawodowe lub umiejętności do pełnienia służby można mianować na wyższy stopień przed

upływem okresów, o których mowa w art. 46 ust. 2. Okresy te nie mogą być jednak skrócone więcej niż o połowę.

2. Funkcjonariusza zwalnianego ze służby można mianować na kolejny wyższy stopień za szczególne zasługi podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Art. 48.

1. Stopnie szeregowych, podoficerów, chorążych i oficerów BOR są dożywotnie.
2. Funkcjonariusze zwolnieni ze służby mogą używać posiadanych stopni, o których mowa w art. 41, z dodaniem określenia:
 - 1) „rezerwy”, jeżeli funkcjonariusz podlega obowiązkowi służby wojskowej i został uznany za zdolnego do tej służby;
 - 2) „w stanie spoczynku”, jeżeli funkcjonariusz nie podlega obowiązkowi służby wojskowej.
3. Utrata stopnia wymienionego w art. 41 następuje w przypadku:
 - 1) utraty obywatelstwa polskiego;
 - 2) prawomocnego orzeczenia sądu karnego pozbawienia praw publicznych;
 - 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie.

Art. 49.

O pozbawieniu, obniżeniu lub utracie stopnia orzeka przełożony właściwy do mianowania na ten stopień. Stopnia podporucznika, a także stopnia generała pozbawia Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 50.

1. Funkcjonariuszowi przywraca się stopień w przypadku uchylecia:
 - 1) prawomocnego orzeczenia sądu karnego pozbawienia praw publicznych;
 - 2) prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo popełnione w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie;
 - 3) decyzji, na której podstawie nastąpiło pozbawienie stopnia;
 - 4) kary dyscyplinarnej obniżenia stopnia.
2. O przywróceniu stopnia orzeka przełożony właściwy do mianowania na stopień; o przywróceniu stopnia podporucznika oraz stopnia generała orzeka Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 51.

1. Osobę, przyjmowaną do służby i posiadającą stopień wojskowy lub stopień uzyskany w Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służbie Więziennej oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, mianuje się na stopień obowiązujący w BOR, równorzędny z posiadany stopniem.

2. Przy przyjmowaniu osób posiadających stopnie, o których mowa w ust. 1, na równorzędne stopnie funkcjonariuszy mianuje:
 - 1) w korpusie oficerów – minister właściwy do spraw wewnętrznych;
 - 2) w korpusach szeregowych, podoficerów i chorążych – Szef BOR.
3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, równorzędność stopni w formacjach, o których mowa w ust. 1.

Art. 52.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, tryb mianowania funkcjonariuszy na stopnie i osoby uprawnione do występowania z wnioskami o mianowanie oraz sposób przeprowadzania mianowania, w tym także sporządzania i wręczania aktów mianowania.

Rozdział 6

Obowiązki i prawa funkcjonariusza

Art. 53.

1. Funkcjonariusz jest obowiązany wykonywać obowiązki wynikające z roty złożonego ślubowania.
2. Funkcjonariusz jest obowiązany odmówić wykonania rozkazu lub polecenia, jeżeli ich wykonanie wiązałoby się z popełnieniem przestępstwa.
3. O odmowie wykonania rozkazu lub polecenia funkcjonariusz jest obowiązany zameldować Szefowi BOR z pominięciem drogi służbowej.

Art. 54.

1. Funkcjonariusz otrzymuje bezpłatne umundurowanie i wyposażenie.
2. Funkcjonariusz w czasie służby jest obowiązany do noszenia przepisowego umundurowania i wyposażenia lub ubrania typu cywilnego.
3. Funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny w zamian za umundurowanie lub kwota na zakup ubrania typu cywilnego.
4. Funkcjonariusze noszą ordery, odznaczenia i odznaki według zasad obowiązujących w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Funkcjonariusz mianowany na okres służby przygotowawczej w przypadku zwolnienia go ze służby zwraca umundurowanie, którego okres zużycia nie upłynął, lub odpowiednią część równoważnika pieniężnego.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość i warunki przyznawania równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie oraz wysokość i warunki przyznawania kwot na zakup ubrania typu cywilnego, z uwzględnieniem sposobu wypłacania równoważnika pieniężnego oraz kwot na zakup ubrania typu cywilnego.
7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzory i normy oraz sposób noszenia umundurowania, normy ubioru typu cywil-

nego, a także rodzaje i wzory dystynkcji funkcjonariuszy oraz rodzaje i wzory oznak.

Art. 55.

Nieumundurowany funkcjonariusz jest obowiązany na żądanie obywatela, wobec którego wykonuje czynność służbową, okazać legitymację służbową w taki sposób, aby zainteresowany miał możliwość odczytania i zanotowania nazwiska i imienia funkcjonariusza, numeru legitymacji i nazwy organu, który ją wydał.

Art. 56.

1. Funkcjonariusz nie może bez zezwolenia przełożonego podejmować dodatkowych zajęć zarobkowych poza służbą.
2. Przełożony może zezwolić funkcjonariuszowi na podejmowanie zajęć zarobkowych poza służbą, jeżeli nie koliduje to z wykonywaniem zadań służbowych przez funkcjonariusza oraz wpływa dodatnio na podwyższenie jego kwalifikacji, a także nie narusza prestiżu służby.
3. Funkcjonariusz, o którym mowa w ust. 2, jest obowiązany do złożenia, na polecenie przełożonego, oświadczenia o stanie majątkowym.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb udzielania zezwolenia na podjęcie zajęcia zarobkowego oraz właściwość przełożonych w tych sprawach.

Art. 57.

1. Funkcjonariusz nie może być członkiem partii politycznych ani też uczestniczyć w działaniu tych partii lub na ich rzecz.
2. Z chwilą przyjęcia funkcjonariusza do służby ustaje jego dotychczasowe członkostwo w partii politycznej.
3. Funkcjonariusz jest obowiązany poinformować przełożonego o przynależności do stowarzyszeń krajowych działających poza służbą.
4. Przynależność do organizacji lub stowarzyszeń zagranicznych albo międzynarodowych wymaga zezwolenia ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub upoważnionego przez niego przełożonego.

Art. 58.

Funkcjonariusze nie mogą zrzeszać się w związkach zawodowych.

Art. 59.

Funkcjonariusz jest obowiązany powiadomić Szefa BOR o zamiarze wyjazdu za granicę. Jeżeli wyjazd jest planowany na okres dłuższy niż 3 dni, powiadomienie następuje w formie pisemnej.

Art. 60.

Funkcjonariusz w związku z pełnieniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Art. 60a.

1. Szef BOR zawiera umowę ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków, wskutek których może nastąpić uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia lub śmierć funkcjonariusza wykonującego obowiązki służbowe, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 i 5, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w państwach, których terytorium w całości lub części zostało uznane za strefę działań wojennych na podstawie odrębnych przepisów.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż wskazane w ust. 1 terytoria państw lub ich części, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, na których obszarze wykonywanie obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy BOR wymaga zawarcia umowy ubezpieczenia, o której mowa w ust. 1, uwzględniając występujące na tych terytoriach zagrożenia związane z atakami terrorystycznymi, niepokojami społecznymi, przestępczością kryminalną lub katastrofami naturalnymi.

Art. 60b.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sumy ubezpieczenia, o którym mowa w art. 60a, uwzględniając, że nie mogą być niższe niż świadczenie, o którym mowa w art. 61.

Art. 61.

1. Funkcjonariusz, który w związku ze służbą doznał uszczerbku na zdrowiu lub poniósł szkodę w mieniu, otrzymuje odszkodowanie na zasadach i w trybie określonych w przepisach dla funkcjonariuszy Policji. W razie śmierci funkcjonariusza poniesionej w związku ze służbą odszkodowanie otrzymują pozostali po nim członkowie rodziny.
2. Organem właściwym w sprawach odszkodowań jest:
 - 1) minister właściwy do spraw wewnętrznych w stosunku do Szefa BOR i jego zastępców;
 - 2) Szef BOR w stosunku do pozostałych funkcjonariuszy.
3. Od decyzji wydanych przez organy, o których mowa w ust. 2, przysługuje odwołanie na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

Art. 61a.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, warunki otrzymywania świadczeń opieki zdrowotnej, o których mowa w art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135), przez funkcjonariuszy, w związku z urazami nabytymi podczas wykonywania przez nich zadań poza granicami państwa oraz sposób i tryb finansowania kosztów, uwzględniając zasady i sposób wydatkowania środków publicznych.

Art. 62. (uchylony).**Art. 62a.**

1. Jeżeli funkcjonariusz zwolniony ze służby nie spełnia warunków do nabycia prawa do emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej, od uposażenia wypłaconego funkcjonariuszowi po dniu 31 grudnia 1998 r. do dnia zwolnienia ze służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki za ten okres przewidziane w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.²⁾).
2. Przez uposażenie stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o którym mowa w ust. 1, rozumie się:
 - 1) kwotę najniższego wynagrodzenia ustalaną na podstawie odrębnych przepisów – za okres służby kandydackiej przed dniem 1 stycznia 2003 r.;
 - 2) kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów – za okres służby kandydackiej po dniu 31 grudnia 2002 r.;
 - 3) uposażenie zasadnicze, dodatki do uposażenia, nagrody roczne i uznaniowe oraz dodatkowe wynagrodzenie wypłacone na podstawie art. 96 ust. 2, odpowiednio przeliczone zgodnie z art. 110 ustawy, o której mowa w ust. 1 – za pozostałe okresy służby.
3. Składki przekazuje się również w przypadku, gdy funkcjonariusz spełnia jedynie warunki do nabycia prawa do policyjnej renty inwalidzkiej. Przekazanie składek następuje na wniosek funkcjonariusza.
4. Składki podlegają waloryzacji wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.³⁾).
5. Przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie ust. 4, stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 oraz art. 22 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, o której mowa w ust. 1.
6. Przepisy ust. 1–5 stosuje się również do funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., jeżeli po zwolnieniu ze służby, pomimo spełnienia warunków do nabycia prawa do emerytury policyjnej, zgłosił wniosek o przyznanie emerytury z tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459, Nr 72, poz. 748, Nr 100, poz. 1080, Nr 110, poz. 1189, Nr 111, poz. 1194, Nr 130, poz. 1452 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 155, poz. 1287 i Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 65, poz. 595, Nr 135, poz. 1268, Nr 149, poz. 1450, Nr 166, poz. 1609, Nr 170, poz. 1651, Nr 190, poz. 1864, Nr 210, poz. 2037, Nr 223, poz. 2217, Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 19, poz. 177, Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 101, Nr 121, poz. 1264 i Nr 146, poz. 1546.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264 i Nr 144, poz. 1530.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, kwotę należnych, zwaloryzowanych składek przekazuje się niezwłocznie na podstawie zawiadomienia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o nabyciu przez funkcjonariusza prawa do emerytury przewidzianej w przepisach, o których mowa w ust. 4.
8. Kwota należnych, zwaloryzowanych składek stanowi przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
9. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, określi, w drodze rozporządzenia, tryb i terminy przekazywania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek, o których mowa w ust. 1, 3, 4 i 7, oraz jednostki do tego właściwe, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego i niezwłocznego wykonywania czynności związanych z przekazywaniem tych składek.

Art. 63.

1. Funkcjonariusz otrzymuje uzbrojenie i wyposażenie specjalne niezbędne do właściwego wykonywania obowiązków służbowych.
2. Szef BOR lub upoważniony przez niego szef komórki organizacyjnej przydziela funkcjonariuszom wyposażenie specjalne niezbędne do wykonywania obowiązków służbowych.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze zarządzenia, normy oraz sposób przyznawania, korzystania i przechowywania uzbrojenia z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i skuteczności wykonywanych obowiązków służbowych.

Art. 64.

1. Funkcjonariuszowi w czasie wykonywania obowiązków służbowych przysługuje wyżywienie lub równoważnik pieniężny w zamian za wyżywienie.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których funkcjonariusz otrzymuje wyżywienie, oraz normy wyżywienia, z uwzględnieniem rodzajów tych norm oraz ich podziału, a także ilości produktów żywnościowych przypadających na te normy odpowiadające wykonywanym zadaniom i warunkom ich wykonywania.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, przypadki otrzymywania i wysokość równoważnika, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu jego wypłacania oraz przypadków zwiększenia i niewypłacania równoważnika.

Art. 65.

1. Funkcjonariuszowi oraz jego małżonkowi i dzieciom pozostającym na jego utrzymaniu przysługuje prawo do przejazdu na koszt BOR raz w roku do wybranej miejscowości w kraju i z powrotem.
2. W razie niewykorzystania przysługującego prawa do przejazdu osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany równoważnik pieniężny.

3. Zwrot kosztów przejazdu lub zryczałtowany równoważnik pieniężny, o których mowa w ust. 1 i 2, nie przysługują funkcjonariuszowi w roku kalendarzowym, w którym wykupiono uprawnienia do bezpłatnych przejazdów państwowymi środkami komunikacji, na podstawie odrębnych przepisów.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki korzystania z uprawnienia, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu realizacji prawa funkcjonariusza do przejazdu na koszt BOR.
5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wypłacania zryczałtowanego równoważnika pieniężnego, w sposób zapewniający równowartość poniesionych kosztów.
6. Osobom, o których mowa w ust. 1, może być przyznana dopłata do wypoczynku.
7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki przyznawania dopłaty, o której mowa w ust. 6, oraz jej wysokość, uwzględniając zakres podmiotowy tego świadczenia, sposób realizacji, a także sposób obliczania oraz terminy wypłaty, w zależności od sytuacji materialnej osoby uprawnionej do dopłaty i możliwości budżetu państwa.

Art. 66. (uchylony).

Art. 67.

1. Funkcjonariuszowi, który po zwolnieniu ze służby podjął pracę, okres służby wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z prawa pracy.
2. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do funkcjonariusza zwolnionego ze służby w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem sądu lub ukarania karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

Art. 68.

1. Funkcjonariuszowi przysługuje prawo do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 26 dni roboczych, z zastrzeżeniem ust. 2. Przez dni robocze rozumie się dni od poniedziałku do piątku, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.
2. Funkcjonariuszowi przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze:
 - 1) 30 dni roboczych – po osiągnięciu 15 lat służby;
 - 2) 33 dni roboczych – po osiągnięciu 20 lat służby;
 - 3) 36 dni roboczych – po osiągnięciu 25 lat służby.
3. Funkcjonariusz uzyskuje prawo do pierwszego urlopu po roku służby.

Art. 69.

1. Z ważnych względów służbowych funkcjonariusza można odwołać z urlopu wypoczynkowego, a także wstrzymać mu udzielenie urlopu w całości lub w części. Termin urlopu może być także przesunięty na wniosek funkcjonariusza umotywowany ważnymi względami.

2. Funkcjonariuszowi, który został odwołany z urlopu wypoczynkowego, przysługuje:
 - 1) prawo do powtórnego przejazdu na koszt BOR dla wykorzystania pozostałej części przerwanej urlopu;
 - 2) na jego wniosek, zwrot innych udokumentowanych kosztów poniesionych przez funkcjonariusza, spowodowanych bezpośrednio odwołaniem go z urlopu.
3. Szef BOR, z ważnych względów służbowych, podejmuje decyzję o odwołaniu funkcjonariusza z urlopu wypoczynkowego i zwrocie kosztów.
4. Odwołanie funkcjonariusza, o którym mowa w ust. 3, następuje na podstawie przekazanego telegraficznie lub telefonicznie polecenia szefa komórki organizacyjnej będącego jego przełożonym. W przypadku braku pewności, że polecenie do funkcjonariusza dotarło, stosuje się inne środki zawiadamiania.
5. Funkcjonariuszowi, który nie wykorzystał urlopu w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych 3 miesięcy następnego roku.

Art. 70.

1. Szef BOR udziela funkcjonariuszowi płatnego urlopu okolicznościowego w celu zawarcia związku małżeńskiego, w przypadku urodzenia się dziecka, ślubu dziecka własnego, przysposobionego, pasierba, dziecka obcego przyjętego na wychowanie i utrzymanie, w tym także w ramach rodziny zastępczej, a także z powodu pogrzebu małżonka, dziecka, rodziców, rodzeństwa, teściów, dziadków i opiekunów oraz innej osoby pozostającej na utrzymaniu funkcjonariusza lub pod jego bezpośrednią opieką. Urlopu okolicznościowego można także udzielić funkcjonariuszowi do załatwienia ważnych spraw osobistych albo w innych przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie.
2. W razie pełnienia służby poza miejscem stałego zamieszkania, funkcjonariuszowi przysługuje raz w miesiącu płatny urlop okolicznościowy w celu odwiedzenia rodziny. Rodzinę w rozumieniu niniejszego przepisu stanowią: żona, mąż oraz dzieci wymienione w ust. 1 pozostające z funkcjonariuszem we wspólnym gospodarstwie domowym, a także pozostający na wyłącznym utrzymaniu funkcjonariusza jego rodzice, dziadkowie lub opiekunowie.
3. Urlop, o którym mowa w ust. 2, nie przysługuje w miesiącu, w którym funkcjonariusz wykorzystuje urlop wypoczynkowy w wymiarze co najmniej czternastu dni roboczych.
4. Czas trwania urlopu okolicznościowego może wynosić od jednego do pięciu dni. Wymiar urlopu przeznaczanego na odwiedzenie rodziny jest uzależniony od odległości do miejsca stałego zamieszkania funkcjonariusza.
5. Funkcjonariuszowi, który otrzymał urlop okolicznościowy w celu odwiedzenia rodziny, przysługuje raz w miesiącu bezpłatny przejazd na koszt BOR środkami publicznego transportu zbiorowego, wykonywanego przez spółkę akcyjną „Polskie Koleje Państwowe Spółka Akcyjna” lub przedsiębiorstwo komunikacji autobusowej.
6. Funkcjonariuszowi, o którym mowa w ust. 5, przysługuje zwrot kosztów przejazdu środkami publicznego transportu zbiorowego:

- 1) kolejowego – w wysokości cen biletów za przejazd w drugiej klasie pociągu pośpiesznego lub w pierwszej klasie pociągu osobowego;
- 2) autobusowego – w wysokości faktycznie poniesionych kosztów.

Art. 71.

1. Szef BOR udziela płatnego urlopu szkoleniowego funkcjonariuszowi, który uzyskał zezwolenie na pobieranie nauki lub odbywanie studiów i naukę tę pobiera lub odbywa studia, jak również uzyskał zezwolenie na przeprowadzenie przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego, a także na odbycie aplikacji radcowskiej lub legislacyjnej.
2. Urlop szkoleniowy jest przeznaczony na udział w zajęciach obowiązkowych, przygotowanie się i złożenie egzaminów, przygotowanie pracy dyplomowej, doktorskiej, habilitacyjnej, przygotowanie i złożenie egzaminu dyplomowego, obrony pracy doktorskiej lub habilitacyjnej.

Art. 72.

Wymiar urlopu szkoleniowego wynosi:

- 1) na przygotowanie się do egzaminu wstępnego i jego złożenie – 7 dni;
- 2) w szkołach wyższych, w każdym roku studiów – 21 dni;
- 3) dla funkcjonariuszy pobierających naukę w szkołach pomaturalnych i na studiach podyplomowych – 14 dni w celu przygotowania się i złożenia egzaminu końcowego;
- 4) w celu przygotowania się do złożenia egzaminów doktorskich i obrony rozprawy doktorskiej lub dla przygotowania się do kolokwium oraz wykładu habilitacyjnego – 28 dni;
- 5) w celu przygotowania się i złożenia egzaminu radcowskiego – 30 dni;
- 6) w celu przygotowania się i złożenia egzaminu po zakończeniu aplikacji legislacyjnej – 14 dni.

Art. 73.

Urlop szkoleniowy może być udzielony funkcjonariuszowi jednorazowo albo w częściach w okresie danego roku szkolnego.

Art. 74.

1. Szef BOR może udzielić, na pisemny wniosek funkcjonariusza w służbie stałej, uzasadniony ważnymi względami osobistymi, urlopu bezpłatnego w wymiarze do sześciu miesięcy.
2. Szef BOR, w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem służby lub na wniosek funkcjonariusza, może w każdym czasie odwołać funkcjonariusza z urlopu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 75.

1. Funkcjonariuszowi, który wzorowo wykonuje obowiązki, przejawia inicjatywę w służbie lub doskonali kwalifikacje zawodowe, mogą być udzielane następujące wyróżnienia:
 - 1) pochwała;
 - 2) pochwała w rozkazie;
 - 3) nagroda pieniężna lub rzeczowa;
 - 4) krótkoterminowy urlop w wymiarze do 7 dni, jednakże nie więcej niż 10 dni w roku kalendarzowym;
 - 5) przyznanie odznaki honorowej;
 - 6) przedstawienie do odznaczenia państwowego;
 - 7) przedterminowe mianowanie na wyższy stopień;
 - 8) mianowanie na wyższe stanowisko służbowe.
2. Wyróżnień, o których mowa w ust. 1 pkt 1–5 i 8, udziela Szef BOR na wniosek szefa komórki organizacyjnej.
3. Wyróżnień, o których mowa w ust. 1 pkt 6 i 7, udziela minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Szefa BOR.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb udzielania wyróżnień, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem wzoru odznaki honorowej, warunków jej przyznawania, sposobu wręczania, noszenia i ewidencjonowania.

Rozdział 7**Mieszkania funkcjonariuszy****Art. 76.**

1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego, zwanego dalej „lokałem”, w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości oddalonej od tej miejscowości nie więcej niż 100 kilometrów, z uwzględnieniem liczby członków rodziny oraz ich uprawnień wynikających z przepisów odrębnych.
2. Szef BOR może przydzielić funkcjonariuszowi tymczasowy lokal na czas pełnienia służby w BOR.
- 2a. W przypadku niemożności przydzielenia lokalu, o którym mowa w ust. 1 i 2, funkcjonariusza w służbie stałej można zakwaterować tymczasowo, bez członków rodziny, w internacie lub innym pomieszczeniu mieszkalnym na czas określony przez Szefa BOR.
3. Na tymczasowy lokal funkcjonariusza przeznaczają się lokal, pokój gościnny, pokój w hotelu lub bursie albo pomieszczenie mieszkalne usytuowane w budynku przeznaczonym na cele służbowe lub na terenie obiektu zamkniętego o należytym stanie technicznym i sanitarnym.
4. Funkcjonariusz traci prawo do lokalu mieszkalnego w razie dyscyplinarnego wydalenia ze służby.

5. Funkcjonariusz, o którym mowa w ust. 2a, pokrywa faktyczne koszty zakwaterowania.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb tworzenia internatów oraz ich prowadzenia, wyposażenia internatu oraz czasu pobytu w internacie, tak aby zapewnić funkcjonariuszom dogodne warunki mieszkaniowe, a także szczegółowe zasady odpłatności za zakwaterowanie w internacie lub innych pomieszczeniach mieszkalnych, mając na uwadze wysokości opłat obowiązujących za zakwaterowanie w danej miejscowości.

Art. 76a.

1. Przydzielony funkcjonariuszowi lokal powinien być wyremontowany, a instalacje i urządzenia techniczne należące do jego wyposażenia sprawne.
2. Przekazanie lokalu następuje na podstawie protokołu, w którym określa się stan techniczny lokalu oraz stopień zużycia znajdujących się w nim urządzeń technicznych. Protokół ten jest podstawą rozliczeń dokonywanych przy zwolnieniu lokalu. Osoba zajmująca lokal ponosi koszty zużycia lokalu i urządzeń.
3. Wszelkie zmiany struktury lokalu oraz jego ulepszenia wymagają zgody Szefa BOR.

Art. 77.

Członkami rodziny funkcjonariusza, których uwzględnia się przy przydziale lokalu, są pozostający z funkcjonariuszem we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) małżonek;
- 2) dzieci (własne lub małżonka, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej) pozostające na jego utrzymaniu, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 25 lat życia;
- 3) rodzice funkcjonariusza i jego małżonka będący na jego wyłącznym utrzymaniu lub jeżeli ze względu na wiek albo inwalidztwo, albo inne okoliczności są niezdolni do wykonywania zatrudnienia; za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

Art. 77a.

Funkcjonariuszowi, który zawarł związek małżeński, przyznaje się dodatkową powierzchnię mieszkalną według normy przysługującej przysłemu dziecku, jeżeli on lub małżonek nie posiada dzieci.

Art. 78.

Na lokal dla funkcjonariusza przeznaczają się lokale będący w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub podległych mu organów, uzyskany w wyniku ich działalności inwestycyjnej albo od wojewodów, stanowiący własność gmin, a także zwalniany przez osoby, które decyzje o przydziale uzyskały z jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Art. 79.

1. Funkcjonariuszowi przysługuje równoważnik pieniężny, jeżeli on sam lub członkowie jego rodziny, o których mowa w art. 77, nie posiadają lokalu w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości odległej nie więcej niż 100 km od miejsca pełnienia służby.
2. Równoważnik, o którym mowa w ust. 1, przyznaje się funkcjonariuszowi w służbie stałej, jeżeli w miejscu pełnienia służby lub w miejscowości, o której mowa w ust. 1, on sam lub członkowie jego rodziny:
 - 1) nie posiadają lokalu na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale lokalu, umowy najmu lokalu, za który obowiązani są płacić czynsz regulowany, spółdzielczego lokalu albo domu jednorodzinnego, domu mieszkalno-pensjonatowego lub lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość;
 - 2) funkcjonariusz nie otrzymał tymczasowego lokalu lub tymczasowego zakwaterowania.
3. Równoważnika, o którym mowa w ust. 1, nie przyznaje się funkcjonariuszowi, jeżeli:
 - 1) utracił prawo lub zrzekł się prawa do zajmowanego dotychczas lokalu lub domu;
 - 2) otrzymał środki finansowe na uzyskanie lokalu lub domu ze środków budżetu państwa;
 - 3) małżonek funkcjonariusza otrzymał pomoc, o której mowa w pkt 2;
 - 4) małżonek funkcjonariusza pobiera równoważnik pieniężny za brak lokalu;
 - 5) bezzasadnie odmówił przyjęcia lokalu mieszkalnego, z pełnym wyposażeniem, odpowiadającego przysługującym mu normom zaludnienia.
4. W razie zbiegu uprawnień funkcjonariusza i jego małżonka do równoważnika, o którym mowa w ust. 1, przysługuje jeden, korzystniejszy równoważnik.
5. Równoważnik, o którym mowa w ust. 1, przysługuje w okresie od dnia powstania uprawnienia do jego pobierania do dnia, w którym nastąpiła utrata tego uprawnienia. Wypłata równoważnika następuje w okresach miesięcznych.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki i tryb przyznawania równoważnika, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu ustalania jego wysokości oraz wypłacania.

Art. 80.

1. Decyzję w sprawie przyznania równoważników pieniężnych wydaje Szef BOR.
2. Równoważnik pieniężny przyznaje się na podstawie oświadczenia funkcjonariusza o jego sytuacji mieszkaniowej.
3. O każdej zmianie mającej wpływ na uprawnienie do otrzymania równoważnika pieniężnego albo na jego wysokość funkcjonariusz jest obowiązany niezwłocznie pisemnie zawiadomić Szefa BOR.

Art. 81.

1. Kwota wypłaconego równoważnika pieniężnego podlega zwrotowi w razie jego nienależnego pobrania na skutek:

- 1) podania nieprawdziwych danych w oświadczeniu, o którym mowa w art. 80 ust. 2, mających wpływ na istnienie uprawnienia do tego równoważnika lub na jego wysokość;
 - 2) niewykonania obowiązku, o którym mowa w art. 80 ust. 3.
2. W razie nienależnego pobrania przez funkcjonariusza równoważnika pieniężnego Szef BOR wydaje decyzję o jego zwrocie.

Art. 82.

1. Funkcjonariuszowi, który zajmuje lokal w miejscowości, o której mowa w art. 76 ust. 1, przysługuje zwrot kosztów dojazdu do miejsca pełnienia służby w wysokości ceny biletów za przejazd koleją lub autobusami.
2. Zwrot kosztów, o których mowa w ust. 1, nie przysługuje w roku kalendarzowym, w którym wykupiono uprawnienia do bezpłatnych przejazdów państwowymi środkami komunikacji.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki, tryb i terminy zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 1, biorąc pod uwagę przede wszystkim sposób dokumentowania poniesionych wydatków na dojazd.

Art. 83.

1. Prawo do lokalu realizuje się przez:
 - 1) przydział lokalu;
 - 2) wypłacenie ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z lokalu.
2. Ekwiwalent pieniężny wypłaca się na podstawie umowy zawartej między Szefem BOR a osobą uprawnioną.
3. Wysokość ekwiwalentu pieniężnego wynosi 3% wartości przysługującego lokalu, za każdy rok podlegający zaliczeniu do wysługi lat, od której jest uzależniona wysokość uposażenia według posiadanego stopnia. Wartość przysługującego lokalu stanowi iloczyn maksymalnej powierzchni mieszkalnej należnej osobie uprawnionej do lokalu w dniu przyznania ekwiwalentu przez wskaźnik 1,66 i cenę 1 m² powierzchni użytkowej lokalu. Wysokość ekwiwalentu nie może być niższa niż 65% i wyższa niż 80% wartości przysługującego lokalu.
4. Cenę 1 m² powierzchni użytkowej lokalu ustala się według średnich cen rynkowych zakupu lokalu mieszkalnego w miejscu pełnienia służby w dniu przyznania ekwiwalentu.
5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb przyznawania oraz wysokość ekwiwalentu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, z uwzględnieniem sposobu ustalania i wypłacania tego ekwiwalentu.

Art. 84.

1. Szef BOR, w drodze decyzji administracyjnej, przydziela funkcjonariuszowi lokal.
2. Lokalu w drodze decyzji administracyjnej nie przydziela się funkcjonariuszowi:

- 1) któremu zrealizowano prawo do lokalu przez wypłacenie ekwiwalentu, o którym mowa w art. 83 ust. 1 pkt 2;
- 2) posiadającemu w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej lokal odpowiadający co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej albo dom jednorodzinny;
- 3) którego małżonek posiada lokal lub dom, o którym mowa w pkt 2;
- 4) w przypadku zbycia przez niego lub jego małżonka własnościowego prawa do spółdzielczego lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość albo domu, o którym mowa w pkt 2, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 80 ust. 3;
- 5) w przypadku udzielenia pomocy finansowej na budownictwo mieszkaniowe podczas pełnienia służby w Siłach Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej, Urzędzie Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Więziennej oraz Państwowej Straży Pożarnej.

Art. 85.

Funkcjonariusz oddelegowany do czasowego pełnienia służby w innej miejscowości otrzymuje tymczasowy lokal. Koszt zakwaterowania pokrywa się ze środków BOR.

Art. 86.

1. Funkcjonariusz jest obowiązany do opróżnienia lokalu, o którym mowa w art. 83 ust. 1 pkt 1, jeżeli:
 - 1) podnajmuje albo oddaje do bezpłatnego używania przydzielony lokal lub jego część;
 - 2) używa lokalu w sposób sprzeczny z umową najmu lub niezgodnie z przeznaczeniem, zaniedbuje obowiązki dopuszczając do powstania szkód albo niszczy urządzenia przeznaczone do wspólnego korzystania przez mieszkańców;
 - 3) wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali;
 - 4) jest w zwłoce z zapłatą czynszu lub opłat za świadczenia związane z eksploatacją lokalu przez okres co najmniej dwóch pełnych okresów płatności, pomimo pisemnego zawiadomienia o zamiarze wydania decyzji o opróżnieniu lokalu i wyznaczenia dodatkowego, miesięcznego terminu zapłaty zaległych i bieżących należności;
 - 5) otrzymał ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w art. 83 ust. 1 pkt 2;
 - 6) nie zwolnił, w terminie określonym odrębnymi przepisami, wcześniej przydzielonego lokalu;
 - 7) zrzekł się uprawnień do zajmowanego lokalu;
 - 8) przysługuje mu lub jego małżonkowi tytuł prawny do innego lokalu, o którym mowa w art. 83 ust. 1 pkt 1; w takim przypadku osobom tym przysługuje prawo wyboru jednego z zajmowanych lokali;
 - 9) po zwolnieniu ze służby funkcjonariusz lub pozostali po nim członkowie rodziny zajmują lokal położony w budynku przeznaczonym na cele służbowe lub na terenie obiektu zamkniętego, a osobom tym przydzielono lokal w tej

samej lub pobliskiej miejscowości, o powierzchni odpowiadającej przysługującym normom zaludnienia;

- 10) zajmuje lokal bez tytułu prawnego.
2. Decyzję o opróżnieniu lokalu wydaje Szef BOR.
3. Decyzję o opróżnieniu lokalu wydaje się w stosunku do wszystkich osób zamieszkałych w tym lokalu.
4. Dodatkowe normy zaludnienia związane z zajmowanym stanowiskiem służbowym lub posiadanym stopniem stosuje się również przy przydzielaniu funkcjonariuszowi innego lokalu, o którym mowa w art. 76 ust. 1 i 2.
5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw mieszkalnictwa i rozwoju miast,⁴⁾ określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb przydzielania i opróżniania oraz normy zaludnienia lokali, o których mowa w art. 76 ust. 1 i 2.
6. W sprawach spornych wynikających ze stosunku najmu rozstrzygają sądy powszechne.

Art. 87.

1. Funkcjonariusz zwolniony ze służby, pełnionej jako służba stała, zachowuje prawo do lokalu, jeżeli nabył uprawnienia do:
 - 1) emerytury;
 - 2) renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą.
2. W razie śmierci:
 - 1) funkcjonariusza pełniącego służbę stałą:
 - a) spełniającego warunki wymagane do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą,
 - b) którego śmierć pozostaje w związku ze służbą,
 - 2) emeryta lub rencisty, o którym mowa w ust. 1
– prawo do lokalu nabywają członkowie rodziny wspólnie zamieszkali w tym lokalu z funkcjonariuszem, emerytem lub rencistą w dniu jego śmierci.
3. Prawo do lokalu, o którym mowa w ust. 2, dotyczy jednego wspólnego lokalu i przysługuje przez czas posiadania uprawnień do renty rodzinnej.
4. Zachowanie lub nabycie uprawnień do lokalu stwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, Szef BOR na podstawie zaświadczenia o posiadaniu uprawnień, o których mowa w ust. 1 i 2, wydanego przez organ emerytalny.

Rozdział 8

Uposażenie i inne świadczenia pieniężne funkcjonariuszy

Art. 88.

1. Prawo do uposażenia powstaje z dniem mianowania funkcjonariusza.

⁴⁾ Ad. ust. 5 w art. 86 – obecnie: ministrem właściwym do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej.

2. Zmiana wysokości uposażenia następuje z dniem powstania okoliczności uzasadniających tę zmianę.
3. Jeżeli prawo do uposażenia powstało lub zmiana wysokości uposażenia nastąpiła w określonym dniu miesiąca kalendarzowego, uposażenie za każdy następny dzień do końca tego miesiąca oblicza się w wysokości 1/30 części miesięcznego uposażenia.

Art. 89.

1. Prawo do uposażenia ustaje z ostatnim dniem miesiąca, w którym funkcjonariusz:
 - 1) został zwolniony ze służby;
 - 2) zmarł lub zaginął;
 - 3) otrzymał urlop bez prawa do uposażenia.
2. Prawo do uposażenia funkcjonariuszy zwolnionych ze służby stałej wygasa po upływie roku od zwolnienia ze służby, z zastrzeżeniem art. 105.

Art. 90.

1. Uposażenie funkcjonariusza składa się z uposażenia zasadniczego i dodatków do uposażenia.
2. Funkcjonariuszowi przysługują także inne należności pieniężne:
 - 1) zasiłek na zagospodarowanie w związku z powołaniem do służby stałej;
 - 2) nagrody roczne i zapomogi;
 - 2a) nagrody uznaniowe;
 - 3) nagrody jubileuszowe;
 - 4) należności za podróże służbowe;
 - 5) należności w związku ze zwolnieniem ze służby;
 - 6) należności pośmiertne;
 - 7) należności w związku z otrzymaniem pierwszego lokalu.
3. Przeciętne uposażenie funkcjonariuszy stanowi wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad określa ustawa budżetowa.
- 3a. Przez przeciętne uposażenie, o którym mowa w ust. 3, należy rozumieć uposażenie wraz z miesięczną równowartością nagrody rocznej.
4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wielokrotność kwoty bazowej, o której mowa w ust. 3, uwzględniając specyfikę i warunki pełnionej służby.
5. (uchylony).
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, terminy płatności uposażenia i innych należności pieniężnych, z uwzględnieniem przypadków odstąpienia od tych terminów.

Art. 91.

1. Uposażenie zasadnicze funkcjonariusza obejmuje:
 - 1) uposażenie według stopnia;

- 2) uposażenie według stanowiska służbowego.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, stawki uposażenia zasadniczego:
 - 1) według stopnia – z uwzględnieniem wysługi lat;
 - 2) według stanowiska służbowego – dla poszczególnych stanowisk, w zależności od rangi stanowiska, zakresu wykonywanych zadań służbowych, ponoszonej odpowiedzialności i wymaganych kwalifikacji.

Art. 92.

1. Do wysługi lat, od której jest uzależniona wysokość uposażenia według stopnia, zalicza się czynną służbę w BOR, czynną służbę wojskową oraz służbę w Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służbie Więziennej i Urzędzie Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.
2. Do wysługi lat, o której mowa w ust. 1, zalicza się również inne okresy służby lub pracy wykonywanej przed powołaniem funkcjonariusza do służby, zaliczane na podstawie przepisów prawa pracy.
3. Funkcjonariuszowi, który ukończył studia w szkole wyższej, zalicza się do wysługi lat, o której mowa w ust. 1, również okres tych studiów, nie dłuższy jednak od programowego czasu trwania studiów.

Art. 93.

1. Funkcjonariusz wyznaczony na stanowisko służbowe zaszeregowane do niższej grupy uposażenia zachowuje stawkę dotychczasową do czasu uzyskania wyższej stawki uposażenia według stanowiska służbowego.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do funkcjonariuszy, którzy zostali wyznaczeni na stanowiska służbowe zaszeregowane do niższej grupy uposażenia:
 - 1) w okresie przygotowawczym;
 - 2) w razie otrzymania miernej albo niedostatecznej ogólnej oceny w opinii służbowej;
 - 3) na podstawie prawomocnego orzeczenia o ukaraniu karą dyscyplinarną wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, wydanego w postępowaniu dyscyplinarnym;
 - 4) wskutek obniżenia stopnia.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których funkcjonariuszowi przeniesionemu na inne stanowisko służbowe może być zachowane uposażenie według grupy przysługującej na poprzednio zajmowanym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem przypadków zachowania uposażenia.

Art. 94.

1. Funkcjonariusze odbywający studia lub naukę w szkołach albo na kursach otrzymują uposażenie według stanowiska służbowego zajmowanego przed skierowaniem do szkoły lub na kurs.

2. Funkcjonariusze powołani do służby otrzymują do czasu wyznaczenia na stanowisko uposażenie według stanowiska służbowego w stawce typowej dla posiadanego stopnia.

Art. 95.

Szef BOR przyznaje uposażenie i inne świadczenia pieniężne funkcjonariuszowi, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Art. 96.

1. Z tytułu pełnienia służby funkcjonariusz otrzymuje tylko jedno uposażenie określone w ustawie.
2. Za wykonywanie czynności zleconych, wykraczających poza zwykłe obowiązki służbowe, funkcjonariusz otrzymuje odrębne wynagrodzenie.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, stawki odrębnego wynagrodzenia, szczegółowy tryb wypłaty wynagrodzenia. Rozporządzenie powinno w szczególności określić czynności zlecone wykraczające poza zwykłe obowiązki służbowe funkcjonariuszy uprawniające do dodatkowego wynagrodzenia, maksymalne stawki dodatkowego wynagrodzenia za wykonanie czynności zleconych, szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłacania dodatkowego wynagrodzenia, a także terminy jego płatności.

Art. 97.

1. Roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych należności pieniężnych ulegają przedawnieniu po upływie trzech lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.
2. Bieg przedawnienia przerywa:
 - 1) każda czynność przed organem właściwym do rozpatrywania roszczeń, przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia;
 - 2) uznanie roszczenia.
3. Funkcjonariusz może dochodzić roszczeń, o których mowa w ust. 1, przed sądem okręgowym – sądem pracy i ubezpieczeń społecznych.
4. Egzekucja roszczeń podlega wykonaniu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 98.

Uposażenie i inne należności pieniężne pobrane przez funkcjonariusza, przysługujące mu według zasad obowiązujących w dniu wypłaty, nie podlegają zwrotowi, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 99.

1. Funkcjonariusz otrzymuje dodatki do uposażenia:
 - 1) specjalny;

- 2) uzasadnione szczególnymi właściwościami, kwalifikacjami funkcjonariusza, warunkami albo miejscem pełnienia służby.
2. Dodatkami do uposażenia o charakterze stałym są dodatki ustalone w stawkach miesięcznych.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb otrzymywania dodatków do uposażenia oraz ich wysokość. Rozporządzenie w szczególności określi dodatki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz ich zakres podmiotowy, a także warunki i tryb przyznawania, zawieszania i cofania oraz terminy wypłacania dodatków do uposażenia.

Art. 100.

1. Funkcjonariuszowi w służbie stałej po powołaniu przysługuje zasiłek na zagospodarowanie.
2. Zasiłek na zagospodarowanie przysługuje w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym.
3. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje funkcjonariuszowi, który podjął służbę w BOR po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej lub innej służby, w czasie której otrzymał taki zasiłek.

Art. 101.

1. Funkcjonariuszowi mogą być przyznawane nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, warunki tworzenia i wysokość funduszu na nagrody i zapomogi, o których mowa w ust. 1, oraz sposób jego podziału.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wysokość i warunki przyznawania funkcjonariuszom nagród rocznych, nagród uznaniowych i zapomóg. Rozporządzenie określi w szczególności przypadki, w których przysługują nagrody roczne, nagrody uznaniowe i zapomogi, tryb ich przyznawania oraz podmioty uprawnione do ich przyznawania.

Art. 102.

1. Funkcjonariuszowi przysługuje nagroda jubileuszowa w wysokości:
 - 1) po 20 latach służby – 75% ,
 - 2) po 25 latach służby – 100% ,
 - 3) po 30 latach służby – 150% ,
 - 4) po 35 latach służby – 200%– miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, okresy wliczane do okresu służby, od którego zależy nabycie prawa do nagrody jubileuszowej, oraz

sposób jej obliczania i wypłacania, z uwzględnieniem podstawy obliczania nagrody, daty nabycia do niej praw, a także terminu wypłacania nagrody.

Art. 103.

1. Funkcjonariuszowi z tytułu podróży służbowych przysługują należności pieniężne.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość należności pieniężnych z tytułu podróży służbowej i warunki ich przyznawania funkcjonariuszom. Rozporządzenie powinno w szczególności określić:
 - 1) treść i zakres pojęcia podróży służbowej;
 - 2) rodzaj i wysokość należności z tytułu podróży służbowej;
 - 3) rodzaj środka transportu odpowiedniego do odbycia podróży służbowej.

Art. 103a.

1. Funkcjonariuszowi w związku z otrzymaniem pierwszego lokalu przysługują należności pieniężne.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość należności w związku z otrzymaniem pierwszego lokalu i warunki jej przyznawania funkcjonariuszom, z uwzględnieniem okoliczności uzasadniających jej wypłatę. Ponadto rozporządzenie określi termin płatności tej należności oraz podmioty uprawnione do jej wypłaty.

Art. 104.

1. Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby stałej przysługuje odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia zasadniczego, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym wraz z dodatkami o charakterze stałym.
2. Wysokość odprawy ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym za każdy pełny rok wysługi ponad dziesięć lat nieprzerwanej służby – aż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym. Okres służby przekraczający sześć miesięcy liczy się jako pełny rok.
3. Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby przygotowawczej przysługuje odprawa w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, należnego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.
4. Odprawa nie przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby wskutek utraty stopnia albo skazania na karę pozbawienia wolności. Szef BOR może ze względu na szczególne okoliczności przyznać temu funkcjonariuszowi albo jego rodzinie do 50% odprawy.

Art. 105.

1. Funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, niezależnie od odprawy, przysługują następujące należności pieniężne:

- 1) uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze służby;
 - 2) ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe;
 - 3) zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby przejazd;
 - 4) zwrot kosztów jednorazowego przejazdu funkcjonariusza i członków jego rodziny oraz kosztów przewozu urządzenia domowego do obranego przez funkcjonariusza miejsca zamieszkania w kraju – według zasad przewidzianych przy przeniesieniach służbowych.
2. Należności, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 4, oraz przypadający za rok, w którym następuje zwolnienie ze służby, zryczałtowany ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie przysługują funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby z przyczyn, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 4 i 5 oraz w ust. 2 pkt 2, albo ukarania przez organ właściwego samorządu zawodowego, do którego przynależność jest obowiązkowa ze względu na wykonywany przez funkcjonariusza zawód, karą zawieszenia lub pozbawienia prawa wykonywania zawodu (specjalności zawodowej), utraty stopnia albo skazania na karę pozbawienia wolności.
3. Uposażenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie przysługuje także funkcjonariuszowi, który został zwolniony ze służby w okresie przygotowawczym.
4. W przypadku zbiegu uprawnień do uposażenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, i zaopatrzenia emerytalnego, funkcjonariuszowi przysługuje – według jego wyboru – tylko jedno z tych świadczeń.
5. Funkcjonariusz, który nie posiada uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego lub zamiast tego zaopatrzenia wybrał uposażenie określone w ust. 1 pkt 1, może pobrać uposażenie za cały należny okres jednorazowo z góry.

Art. 106.

1. Osobie, która pokryła koszty pogrzebu funkcjonariusza, przysługuje zasiłek pogrzebowy:
 - 1)⁵⁾ małżonkowi, dzieciom, wnukom, rodzeństwu lub rodzicom – w wysokości 4 000 zł;
 - 2) innej osobie – w wysokości kosztów rzeczywiście poniesionych, nie większej jednak niż określona w pkt 1.
2. Osobie, która pokryła koszty pogrzebu małżonka, zstępnych, wstępnych i rodzeństwa funkcjonariusza, przysługuje zasiłek pogrzebowy:
 - 1)⁵⁾ funkcjonariuszowi – w wysokości 4 000 zł;
 - 2) innej osobie – w wysokości kosztów rzeczywiście poniesionych, nie większej jednak niż określona w pkt 1.
3. (uchylony).

⁵⁾ Ma zastosowanie do wysokości zasiłków pogrzebowych przysługujących po osobach, których śmierć nastąpiła po dniu 28 lutego 2011 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 238, poz. 1578).

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób dokumentowania prawa do zasiłków pogrzebowych oraz warunki pokrywania kosztów pogrzebu funkcjonariuszy i członków rodziny funkcjonariusza, z uwzględnieniem dokumentów wymaganych przy wypłacie zasiłku pogrzebowego.

Art. 107.

1. W razie śmierci funkcjonariusza pozostałej po nim rodzinie przysługują, niezależnie od zasiłku pogrzebowego, odprawa pośmiertna w wysokości określonej w art. 104 ust. 1–3, liczonej na dzień zgonu, oraz należności, o których mowa w art. 105 ust. 1 pkt 2.
2. Odprawa oraz należności, o których mowa w ust. 1, przysługują małżonkowi, który w dniu śmierci funkcjonariusza pozostawał z nim we wspólności małżeńskiej, a w razie braku małżonka – dzieciom, wnukom, rodzeństwu i rodzicom, jeżeli w dniu śmierci funkcjonariusza spełniali warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej określone przepisami ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67, z późn. zm.⁶⁾).
3. Szef BOR przyznaje należności, o których mowa w ust. 1, w przypadku zaginięcia funkcjonariusza. Zaginięcie funkcjonariusza oraz związek tego zaginięcia ze służbą stwierdza minister właściwy do spraw wewnętrznych w drodze decyzji.

Art. 107a.

1. W przypadku funkcjonariusza, którego śmierć nastąpiła w związku ze służbą, każdemu z dzieci będących na jego utrzymaniu, które w dniu jego śmierci spełniały warunki do uzyskania renty rodzinnej, Szef BOR przyznaje pomoc finansową na kształcenie, ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie BOR.
2. Pomoc finansowa, o której mowa w ust. 1, przysługuje uczniom ponadgimnazjalnych szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom zakładów kształcenia nauczycieli i kolegiów pracowników służb społecznych, oraz studentom szkół wyższych do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy, o której mowa w ust. 1, uwzględniając tryb przyznawania i wysokość pomocy w zależności od poziomu kształcenia i rodzaju szkoły.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1264 i Nr 191, poz. 1954, z 2005 r. Nr 10, poz. 65, Nr 90, poz. 757 i Nr 130, poz. 1085, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2007 r. Nr 82, poz. 558 oraz z 2008 r. Nr 66, poz. 402.

Art. 108.

W okresie choroby, urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych lub pozostawania w dyspozycji funkcjonariusz zachowuje prawo do pobieranego ostatnio uposażenia i innych należności pieniężnych, z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian mających wpływ na wysokość uposażenia zasadniczego lub na prawo do dodatków i innych należności pieniężnych.

Art. 108a.

1. Miesięczne uposażenie funkcjonariusza za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu ojcowskiego wynosi 100% miesięcznego uposażenia, o którym mowa w art. 108.
2. Miesięczne uposażenie funkcjonariusza za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego wynosi 60% miesięcznego uposażenia, o którym mowa w art. 108.
3. Miesięczne uposażenie funkcjonariusza-kobiety, która we wniosku, złożonym nie później niż 14 dni po porodzie, wystąpi o udzielenie jej, bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze, a bezpośrednio po takim urlopie – urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, wynosi 80% miesięcznego uposażenia, o którym mowa w art. 108, za cały okres odpowiadający okresowi tych urlopów.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do funkcjonariusza, który we wniosku, złożonym nie później niż 14 dni po przyjęciu dziecka na wychowanie i wystąpieniu do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka lub po przyjęciu dziecka na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, wystąpi o udzielenie mu, bezpośrednio po urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze, a bezpośrednio po takim urlopie – urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze.
5. Funkcjonariuszowi, który z uwagi na wniosek złożony w trybie ust. 3 albo 4 otrzymał 80% uposażenia, o którym mowa w ust. 3, w przypadku rezygnacji z dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze lub jego części albo w przypadku rezygnacji z dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze lub jego części lub w przypadku rezygnacji z urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, przysługuje jednorazowe wyrównanie otrzymywanego uposażenia, o którym mowa w ust. 3, do wysokości 100%, pod warunkiem niepobrania uposażenia za okres odpowiadający okresom tych urlopów.

Art. 109.

1. Funkcjonariuszowi, który został zawieszony w czynnościach służbowych w związku z wszczętym postępowaniem dyscyplinarnym, postępowaniem przed organem właściwego samorządu zawodowego albo postępowaniem karnym,

zawiesza się od najbliższego terminu płatności wypłatę połowy uposażenia według stanowiska służbowego oraz wypłatę dodatków.

2. Funkcjonariuszowi, który został tymczasowo aresztowany w związku z wszczętym postępowaniem karnym, zawiesza się od najbliższego terminu płatności wypłatę połowy uposażenia zasadniczego oraz wypłatę dodatków.
3. W przypadku uchylecia zawieszenia w czynnościach służbowych lub tymczasowego aresztowania funkcjonariuszowi wypłaca się zawieszoną część uposażenia, chociażby nawet został już zwolniony ze służby, jeżeli:
 - 1) postępowanie dyscyplinarne zostało zakończone, a funkcjonariuszowi nie została wymierzona kara dyscyplinarna wydalenia ze służby lub nie został obniżony stopień;
 - 2) postępowanie przed organem właściwego samorządu zawodowego zostało zakończone, a funkcjonariuszowi nie została wymierzona kara zawieszenia lub pozbawienia prawa wykonywania zawodu lub specjalności zawodowej;
 - 3) postępowanie karne zostało umorzone albo funkcjonariusz został uniewinniony prawomocnym wyrokiem sądu.

Art. 110.

1. Funkcjonariuszowi, który samowolnie opuścił swoje miejsce służbowe lub poza nim pozostaje, zawiesza się wypłatę uposażenia. W razie uznania nieobecności za usprawiedliwioną wypłaca się funkcjonariuszowi zawieszony uposażenie.
2. Za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności funkcjonariusz traci prawo do 1/30 części uposażenia miesięcznego. Odpowiednią kwotę potrąca się przy najbliższej wypłacie uposażenia.
3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w razie stwierdzenia zawinionej przez funkcjonariusza niemożności pełnienia obowiązków służbowych.

Art. 111.

1. Z uposażenia funkcjonariusza dokonuje się potrąceń na podstawie:
 - 1) tytułów egzekucyjnych sądowych i administracyjnych;
 - 2) prawomocnych orzeczeń o wymierzeniu kary pieniężnej oraz o ustaleniu kosztów postępowania, wydanych w postępowaniu dyscyplinarnym;
 - 3) dobrowolnych obciążeń uposażenia z tytułu:
 - a) zobowiązań do zapłaty odszkodowania,
 - b) zobowiązań wobec koleżeńskich kas oszczędnościowo-pożyczkowych,
 - c) świadczeń socjalnych;
 - 4) odrębnych przepisów.
2. Przepis ust. 1 stosuje się również do potrąceń z uposażenia i innych należności pieniężnych przysługujących funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby.

Art. 112.

1. Egzekucja z uposażenia funkcjonariusza na podstawie tytułów egzekucyjnych sądowych i administracyjnych następuje odpowiednio według przepisów o egzekucji sądowej lub egzekucji administracyjnej.

2. Potrąceń na podstawie dobrowolnych obciążeń uposażenia, o których mowa w art. 111 ust. 1 pkt 3, i szczególnych przepisów ustawowych dokonuje się w wysokości ustalonej przez funkcjonariusza w jego zobowiązaniu lub w przepisach szczególnych, niezależnie od potrąceń dokonywanych na podstawie tytułów egzekucyjnych sądowych i administracyjnych.
3. Kwota uposażenia równa kwocie najniższego wynagrodzenia pracowników za pełny miesięczny wymiar czasu pracy ustalonego przez ministra właściwego do spraw pracy na podstawie Kodeksu pracy jest wolna od potrąceń, z wyjątkiem potrąceń z tytułu świadczeń alimentacyjnych.

Art. 113.

1. Z odprawy przysługującej funkcjonariuszowi mogą być dokonywane potrącenia na zaspokojenie:
 - 1) zaległych świadczeń alimentacyjnych – na podstawie tytułów egzekucyjnych sądowych;
 - 2) roszczeń z tytułu szkody – na podstawie tytułów egzekucyjnych sądowych lub administracyjnych albo dobrowolnych zobowiązań do zapłaty odszkodowania;
 - 3) zobowiązań funkcjonariuszy wobec koleżeńskich kas oszczędnościowo-pożyczkowych – na podstawie dobrowolnego obciążenia uposażenia przez funkcjonariusza.
2. Przy zbiegu należności potrąceń dokonuje się w kolejności określonej w ust. 1. Potrącenia nie mogą przekraczać łącznie połowy należnej odprawy.

Art. 114.

1. Przepisów art. 111–113 nie stosuje się przy potrącaniu z przysługujących funkcjonariuszowi uposażenia lub odprawy:
 - 1) zaliczek pobranych do rozliczenia;
 - 2) należności z tytułu opłat za świadczenia w naturze.
2. Należności, o których mowa w ust. 1 pkt 2, potrąca się z uposażenia i odprawy w pełnej wysokości, niezależnie od potrąceń z innych tytułów.

Art. 115.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość, warunki i tryb otrzymywania uposażenia i innych należności pieniężnych przez funkcjonariuszy i inne osoby uprawnione w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Rozdział 9

Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy

Art. 116.

Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za popełnione przestępstwa i wykroczenia, niezależnie od odpowiedzialności karnej.

Art. 117.

1. Funkcjonariusz podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie dyscypliny służbowej oraz w innych przypadkach określonych w ustawie.
2. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało wszczęte na wniosek sądu lub prokuratora, osoby, o których mowa w art. 123 ust. 1–3, informują sąd lub prokuratora o wyniku postępowania.
3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio, jeżeli sąd nakazał wymierzenie kary dyscyplinarnej funkcjonariuszowi, nie określając jednak jej rodzaju.

Art. 118.

1. Funkcjonariuszowi mogą być wymierzane następujące kary dyscyplinarne:
 - 1) upomnienie;
 - 2) nagana;
 - 3) nagana z ostrzeżeniem;
 - 4) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku;
 - 5) wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe;
 - 6) obniżenie stopnia;
 - 7) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby;
 - 8) wydalenie ze służby.
2. (uchylony).
3. W stosunku do funkcjonariuszy w służbie kandydackiej oprócz kar wymienionych w ust. 1 można stosować zakaz opuszczania miejsca zakwaterowania.
4. W uzasadnionych przypadkach można łączyć karę wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe oraz karę wydalenia ze służby z karą obniżenia stopnia.

Art. 119.

1. Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego po upływie 90 dni od dnia otrzymania przez przełożonego wiadomości o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego uzasadniającego wszczęcie postępowania.
2. Nie można wymierzyć funkcjonariuszowi kary dyscyplinarnej po upływie 1 roku od dnia popełnienia czynu, o którym mowa w ust. 1.
3. W przypadku gdy czyn, o którym mowa w ust. 1, stanowi jednocześnie przestępstwo, przedawnienie karalności dyscyplinarnej następuje dopiero z upływem okresu przedawnienia karalności przestępstwa.

Art. 120. (uchylony).

Art. 121. (uchylony).

Art. 122.

1. Za czyny, za które w myśl odrębnych przepisów właściwe organy są uprawnione do nakładania kar porządkowych, funkcjonariusze ponoszą wyłącznie odpowiedzialność dyscyplinarną.

2. W przypadkach gdy właściwe organy są uprawnione do stosowania grzywny w celu przymuszenia, funkcjonariusze ponoszą wyłącznie odpowiedzialność dyscyplinarną.
3. O wszczęcie postępowania dyscyplinarnego organy, o których mowa w ust. 1 i 2, występują do Szefa BOR.

Art. 123.

1. Szefowie komórek organizacyjnych BOR wymierzają kary dyscyplinarne, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Szef BOR wymierza kary dyscyplinarne w stosunku do oficerów.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych wymierza kary dyscyplinarne w stosunku do Szefa BOR i jego zastępców.
4. Prawo do obrony obwinionego jest realizowane w szczególności przez powołanie obrońcy. Obrońcą może być funkcjonariusz lub pracownik BOR albo adwokat lub radca prawny.
5. Postępowanie dyscyplinarne jest jednoinstancyjne.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb przeprowadzania postępowania dyscyplinarnego, z uwzględnieniem sposobu ustalania stanu faktycznego i oceniania materiału dowodowego, wymierzania kar i ich wykonywania oraz osób uprawnionych do wymierzania kar i ich wykonywania, a także z uwzględnieniem zatarcia i nadzoru nad orzecznictwem dyscyplinarnym.
7. Na orzeczenie kończące postępowanie dyscyplinarne funkcjonariuszowi przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

Rozdział 10 **Przepisy karne**

Art. 124.

1. Kto, odbywając służbę kandydacką w BOR, uporczywie nie wykonuje lub odmawia wykonania poleceń w sprawach służbowych albo wykonuje polecenie niezgodnie z jego treścią,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
2. Ściganie przestępstwa następuje na wniosek Szefa BOR.

Art. 125.

1. Kto, odbywając służbę kandydacką w BOR, samowolnie opuszcza wyznaczone miejsce wykonywania obowiązków służbowych lub samowolnie poza nim pozostaje,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
2. Kto, odbywając służbę kandydacką w BOR, samowolnie opuszcza wyznaczone miejsce wykonywania obowiązków służbowych na czas do czternastu dni kalendarzowych lub przez taki czas samowolnie poza nim pozostaje,
podlega karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

3. Ściganie przestępstwa określonego w ust. 1 następuje na wniosek Szefa BOR.

Art. 126.

Kto, odbywając służbę kandydacką w BOR, w celu trwałego uchylenia się od służby opuszcza wyznaczone miejsce wykonywania obowiązków służbowych lub w takim celu poza nim pozostaje,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Rozdział 11

Ochrona Sejmu i Senatu

Art. 127.

1. Ochrona Sejmu i Senatu polega na:

- 1) ochronie obiektów i urzędzeń pozostających w zarządzie Kancelarii Sejmu;
- 2) zapewnianiu – w zakresie niezastrzeżonym dla BOR – bezpieczeństwa osób przebywających w obiektach, o których mowa w pkt 1, oraz w miejscach odbywania posiedzeń;
- 3) kontroli uprawnień do przebywania w obiektach, o których mowa w pkt 1, oraz wydawaniu przepustek uprawniających do przebywania w tych obiektach, a także zapewnianiu w nich porządku;
- 4) wykonywaniu zarządzeń porządkowych Marszałka Sejmu wydanych na podstawie regulaminu Sejmu;
- 5) współuczestnictwie w prowadzeniu działań w zakresie rozpoznania pirotechniczno-radiologicznego w obiektach, o których mowa w pkt 1, oraz podejmowaniu działań zmierzających do neutralizacji zagrożeń w tych obiektach;
- 6) wykonywaniu, zgodnie z odrębnymi przepisami, zadań w dziedzinie obrony cywilnej, a także ochrony przeciwpożarowej;
- 7) konwojowaniu wartości pieniężnych, mienia i dokumentów.

2. Zadania w zakresie ochrony Sejmu i Senatu wykonują strażnicy Straży Marszałkowskiej, umundurowanej formacji podległej Marszałkowi Sejmu.

3. Strażnicy Straży Marszałkowskiej wykonują również zadania reprezentacyjne, w szczególności w ceremoniale powitań i pożegnań podczas wizyt parlamentarnych oraz asystach honorowych.

3a. Marszałek Sejmu może, w drodze zarządzenia, nadać Straży Marszałkowskiej sztandar oraz określić jego wzór.

4. Ochrona Senatu wykonywana jest przez Straż Marszałkowską w zakresie ustalonym przez Marszałka Sejmu z Marszałkiem Senatu.

<Art. 127a.

1. Strażnikiem Straży Marszałkowskiej może być osoba posiadająca obywatelstwo polskie, korzystająca z pełni praw publicznych, posiadająca co najmniej średnie wykształcenie, niekarana za popełnienie przestępstwa, ciesząca się nieposzlakowaną opinią, posiadająca zdolność fizyczną oraz psy-

Dodane art. 127a i 127b wchodzi w życie z dn. 1.05.2014 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 1270).

- chiczną do wykonywania zadań strażnika Straży Marszałkowskiej, dopuszczona do posiadania broni palnej i mająca uregulowany stosunek do służby wojskowej.
2. Osoba posiadająca kwalifikacje pożarnicze uzyskane na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68, z późn. zm.⁷⁾) nie musi spełniać wymogu dopuszczenia do posiadania broni palnej.
 3. Przyjęcie kandydata do pracy w Straży Marszałkowskiej poprzedza się postępowaniem kwalifikacyjnym, na które składa się:
 - 1) przyjęcie kwestionariusza osobowego, a także dokumentów stwierdzających wykształcenie i kwalifikacje zawodowe oraz zawierających dane o poprzednim zatrudnieniu;
 - 2) przeprowadzenie rozmowy kwalifikacyjnej;
 - 3) ustalenie zdolności fizycznej i psychicznej do pracy w Straży Marszałkowskiej;
 - 4) przeprowadzenie testu sprawności fizycznej;
 - 5) sprawdzenie w ewidencjach, rejestrach i kartotekach prawdziwości danych zawartych w kwestionariuszu osobowym kandydata do pracy.
 4. Szef Kancelarii Sejmu może wyrazić zgodę na zatrudnienie na stanowisku strażnika Straży Marszałkowskiej, przez okres nie dłuższy niż 15 miesięcy, osoby, która nie spełnia wymogu dopuszczenia do posiadania broni palnej lub posiadania kwalifikacji pożarniczych, o których mowa w ust. 2.
 5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po porozumieniu z Szefem Kancelarii Sejmu określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na strażników Straży Marszałkowskiej, zakres i sposób przeprowadzania testu sprawności fizycznej oraz sposób sprawdzania wymogów posiadania obywatelstwa polskiego, korzystania z pełni praw publicznych i niekaralności za popełnienie przestępstwa,
 - 2) zakres i sposób przeprowadzania testu sprawności fizycznej strażników Straży Marszałkowskiej
– mając na względzie specyfikę zadań związanych z ochroną Sejmu i Senatu oraz kategorie wiekowe strażników Straży Marszałkowskiej.
 6. Strażnicy Straży Marszałkowskiej oraz kandydaci na strażników Straży Marszałkowskiej podlegają obowiązkowym badaniom psychologicznym.
 7. Minister właściwy do spraw zdrowia, po porozumieniu z Szefem Kancelarii Sejmu określi, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb przeprowadzania badań psychologicznych osób, o których mowa w ust. 6, oraz podmioty uprawnione do przeprowadzania badań psychologicznych, uwzględniając potrzebę prawidłowego stwierdzenia przez psychologa istnienia lub braku przeciwwskazań psychologicznych do wykonywania czynności strażnika Straży Marszałkowskiej.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 18, poz. 97, z 2010 r. Nr 127, poz. 857, Nr 182, poz. 1228, Nr 238, poz. 1578 i Nr 239, poz. 1589, z 2011 r. Nr 117, poz. 677, Nr 171, poz. 1016 i Nr 207, poz. 1230, z 2012 r. poz. 664 oraz z 2013 r. poz. 675.

Art. 127b.

Koszty przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego, o którym mowa w art. 127a, ponosi Kancelaria Sejmu.>

Art. 128.

1. Przy wykonywaniu zadań w zakresie ochrony, o której mowa w art. 127, strażnikom Straży Marszałkowskiej:
 - 1) przysługują odpowiednio uprawnienia funkcjonariuszy BOR określone w art. 13 ust. 1 pkt 1–5 oraz ust. 2–7, stosowane w okolicznościach i na warunkach określonych w tych przepisach oraz przepisach wydanych na ich podstawie;
 - 2) przysługuje prawo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 3–5, 7, pkt 12 lit. a i pkt 13 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, w przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1–6 i 8–14 tej ustawy.
2. W przypadkach, o których mowa w art. 45 pkt 1 lit. a–c i e, pkt 2, pkt 3 lit. a i pkt 4 lit. a oraz w art. 47 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 3, 5 i 6 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, strażnicy Straży Marszałkowskiej mogą użyć broni palnej lub ją wykorzystać.
- 2a. Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz dokumentowanie tego użycia i wykorzystania odbywa się na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.
- [3. *W stosunku do strażników Straży Marszałkowskiej wymogi kwalifikacyjne oraz tryb przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego określi, w drodze zarządzenia, Marszałek Sejmu.*]
- 3a. W zakresie zasad dopuszczenia strażników Straży Marszałkowskiej do posiadania broni stosuje się art. 30 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2004 r. Nr 52, poz. 525 i Nr 96, poz. 959).
4. Strażnik Straży Marszałkowskiej podczas wykonywania czynności służbowych korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.
5. Strażnik Straży Marszałkowskiej podczas wykonywania czynności służbowych jest obowiązany nosić umundurowanie oraz odznakę strażnika.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po porozumieniu z Szefem Kancelarii Sejmu, określi, w drodze rozporządzenia, wzór umundurowania oraz odznaki strażnika Straży Marszałkowskiej, przy wykorzystaniu tradycyjnych elementów ubioru oraz odznak i oznak stosowanych przez Straż Marszałkowską.

Przepis uchylający ust. 3 w art. 128 wchodzi w życie z dn. 1.05.2014 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 1270).

Art. 129.

1. Straż Marszałkowska jako komórka organizacyjna Kancelarii Sejmu jest bezpośrednio nadzorowana przez Szefa Kancelarii Sejmu.

2. Strażą Marszałkowską kieruje Komendant Straży Marszałkowskiej przy pomocy swojego zastępcy, którzy są powoływani i odwoływani przez Szefa Kancelarii Sejmu.
3. Organizację wewnętrzną i szczegółowy tryb działania Straży Marszałkowskiej określi, w drodze zarządzenia, Marszałek Sejmu.
- 3a. Do Straży Marszałkowskiej w zakresie zasad posiadania broni stosuje się odpowiednio przepisy art. 29 oraz art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki posiadania, ewidencjonowania i przechowywania przez Straż Marszałkowską broni palnej oraz środków przymusu bezpośredniego, z uwzględnieniem specyfiki działania Straży Marszałkowskiej oraz sposobów uniemożliwienia dostępu do broni oraz tych środków osobom trzecim.

Art. 130–138. (pominięte)

Rozdział 12

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 139.

1. Żołnierze zawodowi pełniący w dniu wejścia w życie ustawy służbę w Jednostce Wojskowej Nr 1004 – Biuro Ochrony Rządu stają się z mocy prawa funkcjonariuszami BOR, chyba że w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy złożą pisemne oświadczenie, że nie wyrażają na to zgody.
2. Żołnierze zawodowi pełniący służbę w Jednostce Wojskowej Nr 1004 – Biuro Ochrony Rządu, którzy złożyli oświadczenie woli, o którym mowa w ust. 1, przechodzą do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej za jego zgodą. Minister właściwy do spraw wewnętrznych zwalnia ze służby żołnierzy zawodowych, którzy nie podejmą służby w BOR lub nie przejdą do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej.
3. Funkcjonariuszom, którzy podejmują służbę w BOR w trybie określonym w ust. 1:
 - 1) czas pełnienia zawodowej służby wojskowej wlicza się do okresu służby w BOR w zakresie wszystkich uprawnień związanych z tą służbą, a w szczególności nabytych praw do zaopatrzenia emerytalnego na zasadach obowiązujących w dniu powołania do służby w Jednostce Wojskowej Nr 1004 – Biuro Ochrony Rządu, z zastrzeżeniem art. 62;
 - 2) nie przysługują należności w związku ze zwolnieniem ze służby wojskowej.
4. Funkcjonariusze, o których mowa w ust. 1, nieposiadający wykształcenia średniego są obowiązani do uzupełnienia tego wykształcenia w terminie 5 lat.
5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych lub upoważniony przez niego przełożony może osobom przyjętym do pełnienia służby w BOR zaliczyć na ich prośbę do wysługi lat w BOR okresy zatrudnienia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych lub Ministerstwie Obrony Narodowej.

Art. 140.

1. Osobę podlegającą kwalifikacji wojskowej skierowaną za jej zgodą do służby w BOR mianuje się funkcjonariuszem w służbie kandydackiej na okres, o którym mowa w art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.⁸⁾).
2. Funkcjonariusze w służbie kandydackiej mogą pełnić służbę ochronną, prowadzić działania ochronne i wykonywać czynności administracyjno-porządkowe. Funkcjonariusze ci pełnią służbę w systemie skoszarowanym.
3. Przepisy rozdziałów 4–6, 8 i 9 dotyczące funkcjonariuszy w służbie przygotowawczej stosuje się również do funkcjonariuszy w służbie kandydackiej, z wyjątkiem art. 27, art. 30a, art. 65, art. 68, art. 102–104 oraz art. 122.
- 3a. Funkcjonariuszowi w służbie kandydackiej przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 15 dni roboczych, po upływie 6 miesięcy służby.
4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, organizację służby, o której mowa w ust. 1, oraz sposób jej pełnienia, z uwzględnieniem czasu pełnienia służby, o której mowa w ust. 1, oraz porządku dnia.

Art. 141.

1. Osobę, która odbyła służbę kandydacką w BOR i posiada bardzo dobrą opinię służbową, Szef BOR, na jej wniosek, może mianować funkcjonariuszem w służbie przygotowawczej BOR.
2. Okres służby kandydackiej zalicza się do okresu służby przygotowawczej, jeżeli przerwa pomiędzy służbą kandydacką a podjęciem służby przygotowawczej nie przekracza 3 miesięcy.

Art. 142.

1. Żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową w Jednostce Wojskowej Nr 1004 – Biuro Ochrony Rządu z chwilą wejścia w życie ustawy stają się funkcjonariuszami w służbie kandydackiej BOR, chyba że złożą pisemne oświadczenie, iż nie wyrażają na to zgody.
2. Żołnierze, którzy nie wyrażą zgody, o której mowa w ust. 1, pełnią nadal zasadniczą służbę wojskową. W stosunku do tych żołnierzy stosuje się przepisy wojskowe.
3. Funkcjonariusze są uprawnieni do wydawania rozkazów podległym im żołnierzom służby zasadniczej.
4. Uprawnienia przełożonych dyscyplinarnych przysługują funkcjonariuszom:
 - 1) w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym w pierwszej instancji – szefom komórek organizacyjnych BOR, w których służbę odbywają żołnierze służby zasadniczej;

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 277, poz. 2742, z 2005 r. Nr 180, poz. 1496, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 107, poz. 732 i Nr 176, poz. 1242, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 180, poz. 1109, Nr 206, poz. 1288, Nr 208, poz. 1308 i Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120.

- 2) w postępowaniu odwoławczym – przełożonym szefów komórek organizacyjnych, o których mowa w pkt 1.
5. Okres odbytej zasadniczej służby wojskowej wlicza się do okresu służby kandydackiej.
6. Okres służby kandydackiej traktuje się jako okres odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Art. 143.

1. Osobne kwatery stałe pozostające w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub podległych mu organów, przydzielone żołnierzom zawodowym Jednostki Wojskowej Nr 1004 – Biuro Ochrony Rządu, którzy zostali funkcjonariuszami BOR, stają się, z mocy prawa, lokalami w rozumieniu niniejszej ustawy.
2. Jeżeli norma zaludnienia przydzielonej osobnej kwatery stałej, o której mowa w ust. 1, jest wyższa od normy zaludnienia przysługującej osobie wymienionej w ust. 1 jako funkcjonariuszowi, osoba ta zachowuje prawo do tej normy w zajmowanym dotychczas lokalu.
3. Uprawnienia nabyte na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 368, Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984 i Nr 240, poz. 2055, z 2003 r. Nr 80, poz. 718, Nr 101, poz. 944, Nr 134, poz. 1267 i Nr 179, poz. 1750 oraz z 2004 r. Nr 6, poz. 39) przez żołnierzy zawodowych Jednostki Wojskowej 1004 – Biuro Ochrony Rządu, którzy zostali funkcjonariuszami BOR, stają się, z mocy prawa, uprawnieniami mieszkaniowymi funkcjonariuszy BOR w rozumieniu niniejszej ustawy.
4. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się także do osób, o których mowa w ust. 1, jeżeli osoby te uzyskały policyjne zaopatrzenie emerytalne.
5. W stosunku do funkcjonariuszy, którzy poprzednio byli żołnierzami zawodowymi i otrzymali osobne kwatery stałe, z zastrzeżeniem ust. 1–4, stosuje się przepisy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych w zakresie sprzedaży osobnych kwater stałych.

Art. 143a.

W stosunku do funkcjonariuszy BOR, którzy uzyskali zaopatrzenie emerytalne na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 46, poz. 210, z 1985 r. Nr 20, poz. 85 i Nr 38, poz. 181, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i 192, z 1990 r. Nr 36, poz. 206 i Nr 92, poz. 540 oraz z 1992 r. Nr 54, poz. 254), organem właściwym do podejmowania decyzji w sprawach mieszkaniowych wynikających z odrębnych przepisów jest Szef BOR.

Art. 144.

1. Jednostki wojskowe podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, zwane dalej „jednostkami wojskowymi”, podlegają likwidacji do dnia 31 grudnia 2001 r.

2. W terminie określonym w ust. 1 jednostki wojskowe zostają podporządkowane ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
3. Jednostki wojskowe w okresie likwidacji mogą wykonywać zadania w zakresie ochrony osób oraz obiektów o szczególnym znaczeniu.
4. W razie ogłoszenia mobilizacji w czasie wojny jednostki wojskowe stają się z mocy prawa częścią Sił Zbrojnych.

Art. 145.

1. Żołnierzom jednostek wojskowych przysługują uprawnienia funkcjonariuszy Policji określone w art. 15 ust. 1 pkt 1, 3 i 5–7, w art. 16 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz 4 i 5, a także w art. 17 ust. 1 pkt 1–8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58, z późn. zm.⁹⁾), jeżeli wykonują zadania w zakresie niezbędnym do ochrony osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe oraz osób, które ze względu na dobro państwa należy objąć ochroną, ochrony delegacji państw obcych przebywających na terenie Polski, a także ochrony i zapewnienia należytego funkcjonowania urządzeń i obiektów o szczególnym znaczeniu.
2. Do postępowania przy wykonywaniu działań, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące funkcjonariuszy Policji.

Art. 146.

1. Żołnierze zawodowi jednostek wojskowych, z którymi do dnia 31 grudnia 2001 r. nie rozwiązano stosunku służbowego, przechodzą do dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych.
2. Żołnierze, o których mowa w ust. 1, mogą przejść do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej za jego zgodą.
3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych zwalnia z zawodowej służby wojskowej żołnierzy, którzy w terminie określonym w ust. 1 nie przejdą do dyspozycji Ministra Obrony Narodowej.

Art. 147.

Funkcjonariusze, którzy w dniu wejścia w życie ustawy pobierają równoważnik za brak kwatery przyznany na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów, zachowują prawo do jego otrzymywania do czasu zrealizowania uprawnień wynikających z art. 81 i art. 83 ust. 1 pkt 2.

Art. 148.

Postępowania dyscyplinarne wszczęte przed wejściem w życie niniejszej ustawy prowadzi się na podstawie jej przepisów oraz przepisów wydanych na jej podstawie.

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 19, poz. 185, Nr 74, poz. 676, Nr 81, poz. 731, Nr 113, poz. 984, Nr 115, poz. 996, Nr 153, poz. 1271, Nr 176, poz. 1457 i Nr 200, poz. 1688 oraz z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 113, poz. 1070, Nr 130, poz. 1188 i 1190, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1609, Nr 192, poz. 1873 i Nr 210, poz. 2036.

Art. 149.

Wobec żołnierzy Jednostki Wojskowej Nr 1004 – Biuro Ochrony Rządu do czasu wydania przepisów wykonawczych do niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, o ile nie są sprzeczne z niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 150.

Traci moc ustawa z dnia 22 grudnia 1999 r. o czasowym podporządkowaniu niektórych jednostek wojskowych (Dz. U. z 2000 r. Nr 2, poz. 6 i Nr 120, poz. 1268).

Art. 151.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.